

FORVALTNINGSREVISJON

Kvalitet i skole

RAPPORT

Brønnøy kommune

April 2019

FR1059

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA er Norges største interkommunale revisjonsselskap, og leverer revisjonstjenester innen regnskap, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll til 54 kommuner og en fylkeskommune.

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Brønnøy kommunes kontrollutvalg i perioden desember 2018 til april 2019.

Kontrollutvalget skal påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, jf. lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 77 nr. 4. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger, jf. §7 i forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner.

Revisjonsteamet har bestått av oppdragsansvarlig Margrete Haugum, prosjektmedarbeider Tor Arne Stubbe, og kvalitetssikrere Anna Ølnes og Johannes O. Nestvold. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Brønnøy kommune, jfr. kommuneloven § 79 og forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kapittel 6.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til Norges Kommunerevisorforbund (www.nkrf.no) sin standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no.

Steinkjer, 29.april 2019

Margrete Haugum

Oppdragsansvarlig revisor

SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Brønnøy kommune bestilte en forvaltningsrevisjon av *Kvalitet i skole* i møte 04.10.2018. Bestillingen er basert på plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 og begrunnet med reduserte økonomiske rammer på kort sikt og endringer i organiseringa på lengre sikt. Forvaltningsrevisjonen svarer på følgende problemstillinger:

- Har Brønnøy kommune system for forbedringsarbeid innen opplæringsområdet, herunder oppfølging av resultat fra nasjonale prøver, eksamensresultater, grunnskolepoeng og elevundersøkelsen?
- Ivaretar Brønnøy kommune bestemmelsen om tidlig innsats i 1.-4. trinn?
- Ivaretar Brønnøy kommune føringer for vurderingsarbeid?
- Arbeider Brønnøy kommune systematisk med oppfølging av elevenes psykososiale skolemiljø, jf. opplæringsloven §9A?

Til hver problemstilling er det utarbeidet revisjonskriterier basert på Opplæringsloven.

For å belyse problemstillingene er det hentet inn data fra kommunale dokumentert og intervjuer med konstituert oppvekstsjef, rektorer, avdelingsledere og andre ansatte ved skolene. Det er gjennomført totalt 17 intervjuer hvorav noen er gruppeintervju. Det er gjennomført minimum tre intervjuer ved alle skolene.

Forbedringsarbeid i skolen

Skolene gjennomfører nasjonale prøver og elevundersøkelsen hvert år. Arbeidet følger et årshjul som er en del av systemet for skoleeiers oppfølging. Disse undersøkelsene sammen med eksamenskarakterer og grunnskolepoeng er tema i resultatsamtalen mellom rektorene og skoleeier, og inngår i tilstandsrapportene som legges fram for politikerne årlig. Revisor vurderer at det er lite fokus på grunnskolepoeng i skolene, men det er tema i resultatsamtalen mellom rektorene og skoleeier. Oppfølgingen av nasjonale prøver kan settes mer i system.

Tidlig innsats

Revisor finner at tidlig innsats organiseres litt ulikt på de enkelte skolene. Det gjennomføres kartlegginger og settes inn tiltak, men mange opplever at flere elever hadde trengt hjelp. Oppfølgingen av kartleggingene er ikke alltid satt i system. Skolene har arbeidet godt med lesing og skriving, men flere lærere mener at de henger etter på matematikk. Bruken av nettbrett har endret det pedagogiske opplegget.

Vurderingsarbeid

Ved skolene gis det muntlig halvårsvurdering med framovermelding til jul og skriftlig til våren. Halvårsvurderingene er koblet til elevsamtaler og foreldresamtaler. Skolene savner å ha felles maler for slike samtaler. Det skjer løpende underveisvurderinger i klasserommet og noen lærere er veldig tydelig på at dette er sterkt knyttet til kompetansemålene. Forståelse av elevmedvirkning er ulik omkring på skolene.

Elevenes psykososiale miljø

Kommunen har en lokal forskrift om elevens skolemiljø, men den er i varierende grad kjent ute på skolene. Revisors inntrykk er at skolene jobber godt med forebygging og oppfølging av elevenes psykososiale miljø og tar tak i saker når de dukker opp.

Anbefalinger

Rådmannen anbefales å vurdere og:

- Arbeide for mer systematisk oppfølging av kartleggingene som gjennomføres, inkludert oppfølgingen av nasjonale prøver
- Sette inn tiltak for å bekjentgjøre kommunes rutiner for både ledelsen og ansatte på skolene
- Bidra til at skolene i fellesskap kan lage eksempelmaler på elev- og foreldresamtaler, som deles med alle lærere og vurdere å etablere et forum for videre utvikling av dem

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	9
1.1 Bestilling.....	9
1.2 Problemstillinger.....	9
1.3 Revisjonskriterier.....	10
1.4 Metode	10
1.5 Bakgrunn.....	11
1.6 Rapportens oppbygging - leseveiledning	13
2 Forbedringsarbeid i skolen	14
2.1 Problemstilling	14
2.2 Revisjonskriterier.....	14
2.3 Forbedringsarbeid i Brønnøy	14
2.3.1 Eksamensresultater	14
2.3.2 Grunnskolepoeng.....	19
2.3.3 Nasjonale prøver.....	20
2.3.4 Elevundersøkelsen	26
2.3.5 Tilstandsrapport.....	30
2.4 Vurdering.....	31
2.4.1 Eksamensresultater	31
2.4.2 Grunnskolepoeng.....	32
2.4.3 Nasjonale prøver.....	32
2.4.4 Elevundersøkelsen	32
2.4.5 Tilstandsrapport.....	33
3 Tidlig innsats	34
3.1 Problemstilling	34
3.2 Revisjonskriterier.....	34
3.3 Tidlig innsats i Brønnøy	34
3.3.1 Lærertetthet	35
3.3.2 Grunnleggende ferdigheter	37
3.3.3 Kartlegging og tiltak	38
3.4 Vurdering.....	41
3.4.1 Lærertetthet	41
3.4.2 Grunnleggende ferdigheter	42
3.4.3 Kartlegging og tiltak	42
4 Vurderingsarbeid	44
4.1 Problemstilling	44
4.2 Revisjonskriterier.....	44
4.3 Vurderingsarbeid i Brønnøy.....	44
4.3.1 Underveisvurdering.....	44

4.3.2	Halvårsvurdering.....	46
4.3.3	Framovermelding.....	47
4.3.4	Elevmedvirkning	49
4.4	Revisors vurderinger	51
4.4.1	Underveisvurdering.....	51
4.4.2	Halvårsvurdering.....	51
4.4.3	Framovermelding.....	52
4.4.4	Elevmedvirkning	52
5	Elevnes psykososiale miljø	53
5.1	Problemstilling	53
5.2	Revisjonskriterier.....	53
5.3	Arbeidet med elevens psykososiale miljø i Brønnøy	53
5.3.1	Rutiner for systematisk arbeid.....	53
5.3.2	Systematisk forebygging og oppfølging.....	55
5.3.3	Samarbeid	58
5.4	Vurdering.....	59
5.4.1	Rutiner for systematisk arbeid.....	59
5.4.2	Systematisk forebygging og oppfølging.....	59
5.4.3	Samarbeid	59
6	Høring	61
7	Konklusjoner og anbefalinger	62
7.1	Konklusjon.....	62
7.2	Anbefalinger	63
	Kilder.....	64
	Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier.....	65
	Vedlegg 2 – Høringssvar	72

Tabell

Tabell 1.	Lærertetthet	35
Tabell 2.	Forekomst av mobbing på sjuende trinn.....	56
Tabell 3.	Forekomst av mobbing på tidende trinn.....	56

Figurer

Figur 1.	Snittkarakter norsk skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.....	16
Figur 2.	Snittkarakter matematikk skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.	17

Figur 3.	Snittkarakter engelsk skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.	18
Figur 4.	Snittkarakter norsk sidemål skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.	18
Figur 5.	Grunnskolepoeng i Brønnøy kommune, Nordland fylke og landet.	19
Figur 6.	Gjennomsnittscore nasjonale prøver i lesing 5.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.	22
Figur 7.	Gjennomsnittscore nasjonale prøver i regning 5.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.	23
Figur 8.	Gjennomsnittscore nasjonale prøver i engelsk 5.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.	24
Figur 9.	Gjennomsnittscore nasjonale prøver i lesing 8.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.	25
Figur 10.	Gjennomsnittscore nasjonale prøver i regning 8.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.	25
Figur 11.	Gjennomsnittscore nasjonale prøver i engelsk 8.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.	26
Figur 12.	Elevundersøkelsen score på indikator for Trivsel 10.trinn.	29
Figur 13.	Elevundersøkelsen score på indikator for Læringskultur 10.trinn.	30
Figur 14.	Elevundersøkelsen score på indikator for Støtte hjemmefra 10.trinn.	30
Figur 15.	Om lærerne snakker med eleven om hva vedkommende må gjøre for å bli bedre i fagene.	47
Figur 16.	Hvor ofte elevene får tilbakemelding fra lærerne som de kan bruke til å bli bedre i fagene.	48
Figur 17.	Om eleven får være med å foreslå hva det skal legges vekt på når arbeidet skal vurderes.	49
Figur 18.	Om eleven får være med å vurdere skolearbeidet sitt.	50

1 INNLEDNING

I dette kapittelet presenteres bestillingen, problemstillinger og bakgrunn for prosjektet.

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Brønnøy kommune bestilte en forvaltningsrevisjon av *Kvalitet i skole* i møte 04.10.2018. Bestillingen er basert på plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 og begrunnet med reduserte økonomiske rammer på kort sikt og endringer i organiseringa på lengre sikt. Det pekes på følgende tema:

- Klasseledelse
- Tidlig innsats
- Psykososialt miljø
- Oppfølging i forhold til resultater

I prosjektplanen er forvaltningsrevisjonen avgrenset til å se på det systematiske arbeidet som gjøres i kommunen med kvalitet i skole. Det har vært gjennomført store nasjonale satsninger med målsetting om å øke elevenes læringsutbytte, blant annet gjennom regelverksendringer og prosjekter innen tidlig innsats, grunnleggende ferdigheter og vurdering for læring¹. De ovenstående elementene vil derfor være sentrale i revisors undersøkelser. Likedan inkluderes elevenes psykososiale miljø med bakgrunn i forekomsten av meldt mobbing gjennom tidligere elevundersøkelse og endringene i Opplæringslovens §9A om elevenes psykososiale miljø.

Klasseledelse og organisering/ressursbruk i spesialundervisning har grenseflater til elevenes læringsutbytte. Forvaltningsrevisjonen avgrenses mot disse forholdene.

1.2 Problemstillinger

Dette forvaltningsrevisjonsprosjektet avgrenses til å se på det systematiske arbeidet som gjøres i kommunen med kvalitet i skolen.

Følgende problemstillinger er belyst i rapporten:

- Har Brønnøy kommune system for forbedringsarbeid innen opplæringsområdet, herunder oppfølging av resultat fra nasjonale prøver, eksamensresultater, grunnskolepoeng og elevundersøkelsen.
- Ivaretar Brønnøy kommune bestemmelsen om tidlig innsats i 1.-4. trinn?
 - Gruppestørrelse
 - Samarbeid og kartlegging

¹ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/nasjonal-satsing/om-satsingen/>

- Grunnleggende ferdigheter
- Ivaretar Brønnøy kommune føringer for vurderingsarbeid?
 - Systematisk halvårsvurdering (utviklingssamtaler), underveisvurdering og oppfølging og tilpasning
 - Involvering av elevene i deres læring
- Arbeider Brønnøy kommune systematisk med oppfølging av elevenes psykososiale skolemiljø, jf. opplæringsloven §9A.

1.3 Revisjonskriterier

Opplæringsloven er den sentrale kilden til revisjonskriterier for denne forvaltningsrevisjonen. Videre er kommunenes regelverk og rutiner grunnlag for revisjonskriterier. Revisjonskriteriene er utledet i vedlegg ett og gjengitt i starten av hvert kapittel som omhandler de fire problemstillingene.

1.4 Metode

Denne forvaltningsrevisjonen bygger på data hentet fra kommunale dokumenter som beskriver rutiner for arbeidet med kvalitet i skolen og årlige tilstandsrapporter for grunnskolen.

Det foreligger mye statistikk på indikatorer som sier noe om kvaliteten på opplæringen. Revisor har benyttet GSI (Grunnskolens informasjonssystem), som inneholder en mengde tall om grunnskolen i Norge, helt ned på kommune-, skole- og trinn-nivå. Skoleporten.no er Utdanningsdirektoratets nettportal, hvor ulike verktøy for vurdering av kvalitet i grunnopplæringen er tilgjengelig. Revisor har fått tilgang til å hente ut og presentere relevante og pålitelige nøkkeltall for grunnskolen. Dette omfatter resultater fra nasjonale prøver, resultat fra elevundersøkelsen, i tillegg til en rekke annet tallmateriale for grunnskolen. Revisor har også hentet statistikk fra ungdomsundersøkelsen.

Tallene som presenteres fra skoleporten.no er mest robust for elevundersøkelsen og nasjonale prøver. Her er det i gjennomsnitt i underkant av 100 elever som svarer på hvert årskull. Når det gjelder eksamenskarakterene trekkes et årskull ut til eksamen i norsk (både hovedmål og sidemål), matematikk eller engelsk, derfor vil det være færre enheter bak eksamenskarakterene og et normalt avvik er større.

Vi har også gjennomført intervju med konstituert oppvekstsjef, ledelsen ved alle skolene, ansatte i nøkkelposisjoner og pedagogisk personale ved skolene. Til sammen er det gjennomført 17 intervju hvor av noen av disse er gruppeintervju. Totalt er det intervjuet 28 ansatte. Det er gjennomført minst tre intervju ved hver skole. Intervjuene er gjennomført etter en felles intervjuguide som omfattet alle problemstillingene, men intervjuene ble tilpasset de som ble intervjuet, slik at ansatte på ungdomstrinnet ikke fikk spørsmål om tidlig innsats i småtrinnet.

Alle bortsett fra ett intervju er verifisert. Det ble purret på flere verifiseringer og opplyst at hvis revisor ikke hørte noe innen friste som ble satt i purringen, ble referatet fra intervjuet ansett som verifisert.

I presentasjon av funnene er funn som er like på tvers av skolene presentert innledningsvis, mens spesifikke funn fra en eller flere skoler følger etterpå. Det at funn ikke er presentert fra en skole betyr ikke at skolen ikke gjør noe på området, men at andre forhold er vektlagt i intervjuet.

Følgende kommunale dokumenter som er brukt som datagrunnlag:

- Tilstandsrapport for grunnskolen 2016
- Tilstandsrapport for grunnskolen 2017
- Tilstandsrapport for grunnskolen 2018
- Lokale forskrifter for skolene i Brønnøy
(www.bronnoy.kommune.no/tjenester/barnehage-skole-og-familie/skole/opplaringsloven-rapporter-forskrifter-retningslinjer/). Disse er:
 - Forskrift om ordensreglement
 - Lokal vurderingsforskrift
 - Lokal forskrift for skoletilhørighet
 - Kommunal forskrift for elevenes skolemiljø. Kapittel 9a i Opplæringsloven
- Halvårsvurdering, Retningslinjer for grunnskolen i Brønnøy, revidert i skolenettverket juni 2017
- Nasjonale prøver, Nordhus skole

Revisor vurderer at dataene fra datainnsamlingen er representative for å belyse problemstillingene. Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang i dette prosjektet gir et tilstrekkelig grunnlag til å svare på problemstillingene.

1.5 Bakgrunn

Brønnøy kommune har fire skoler. Skolene er organisert under en oppvekstsjef sammen med barne- og familiesenteret, kultur og kompetansesenter og Brønnøysund barnehage. De fire skolene er:

- Salhus skole, 1. til 10. klasse med 451 elever i 2017/18. Skolen er fulldelt med tre paralleller på småskoletrinnet og to paralleller fra 5. til 10.trinn. Elevtallet er synkende.
- Brønnøysund barne- og ungdomsskolen, 1. til 10. klasse med 360 elever i 2017/18. Skolen har to paralleller på alle trinn unntatt 7. trinn.

- Nordhus skole, 1. til 7. klasse med 98 elever i skoleåret 2017/18. Skolen er full delt med en parallell. Elevtallet er i vekst.
- Hilstad skole, 1. til 10. klasse med 83 elever i skoleåret 2017/18. Skolen er fadelt.

Skolene deltar i IKT-satsing hvor barneskolene startet med nettbrett i undervisningen i 2017 og ungdomsskolen i 2018. I arbeidet med IKT i skolen støtter kommunen seg på selskapet RIKT (www.rikt.net). Kommunen deltar i språkkommunesatsingen gjennom Utdanningsdirektoratet. Videre er kartleggingen (logoskartlegging) forut for utredning og diagnose på dysleksi lagt ut på skolene. Nordhus og Hilstad skole er helsefremmende skoler og har et samarbeid med Høgskolen Vest, som skal forske på fysisk aktivitet og læring. Kommunen deltar i *link til livet*² som handler om livsmestring i norske klasserom.

Konstituert oppvekstsjef forteller at det arbeides med opprettelse av et regionalt skolesenter med Brønnøy som vertskommune. Sentret skal ivareta skolefaglig kompetanse over rektor-nivå. Konstituert oppvekstsjef forteller at kvalitetssystemet 1310³ ble kjøpt inn våren 2018 og her legges det inn rutiner fortløpende. Systemet har innebygd rapportering på oppgaver som skal gjøres.

Det er fritt skolevalg i kommunen, jfr. lokal forskrift om skoletilhørighet.

Den nasjonale elevundersøkelsen er obligatorisk på sjuende og tiende trinn. Resultatene mellom skolene varierer, noen har en høy verdi på læringskultur mens en annen skole har en lavere verdi. Sammenholdes resultatene fra elevundersøkelsene, grunnskolepoeng og standpunkt karakterer er det ingen tydelige systematiske forskjeller mellom skolene. I elevundersøkelsen rapporteres det om mobbing, og siste året er det registrert en økning. I tilstandsrapporten for grunnskolen for 2018 rapporteres det om forbedringer fra tidligere år på flere områder som kan knyttes til kvalitet i skole.

Kvalitet i skole er tittelen på St.meld.nr. 31 (2007-2008). Den legger rammene for arbeidet med kvalitet i skolen, som for grunnsopplæringen konkretiseres til å kjennetegnes av i hvilken grad de ulike målene for grunnsopplæringen i samfunnsmandatet faktisk virkeliggjøres. Formålet med opplæringen er at den skal gi alle barn og unge kunnskaper, holdninger og verdier som gjør dem i stand til å mestre sitt eget liv og delta i arbeids- og samfunns livet. Læreplanverket er en nærmere presisering av målene for grunnsopplæringen.

² <https://www.linktillivet.no/>

³ <https://www.1310.no/index.php?pageID=14>

Målene for kvaliteten i grunnopplæringen er knyttet til grunnleggende ferdigheter i fagene og at elevene skal oppleve inkludering og mestring.

Det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet tar utgangspunkt i tre sentrale spørsmål knyttet til kvalitet i skolen:

1. Hva vet vi?
2. Hva får vi til? Hva kan vi bli bedre på?
3. Hvordan kan vi endre praksis?

Det vises til at det er flere aktører som har betydning for kvaliteten i skolen; Nasjonale myndigheter, skoleeier, skoleleder og lærer. Det er i tillegg lagt vekt på prosess, altså at kvalitet ikke er en statisk størrelse, men må sees i lys av det utviklingsarbeidet som gjøres. Kvalitetsvurderingssystemet er bygd opp i tråd med etablert kunnskap omkring kvalitet og kvalitetsutvikling, og inneholder elementene planlegging, gjennomføring, evaluering og justering.

Nasjonale myndigheter, departement og direktorat, har hatt flere fokusområder de siste ti årene. Dette er områder som er vurdert som spesielt viktige for elevenes læring, eksempelvis tidlig innsats/grunnleggende ferdigheter, vurderingsarbeid og læringsmiljø. I tillegg brukes mye ressurser for å framskaffe systematiske data om status på disse områdene, slik at skolene kan vurdere eget utviklingsarbeid eksempelvis nasjonale prøver og elevundersøkelsen.

1.6 Rapportens oppbygging - leseveiledning

I tillegg til dette innledende kapitlet er hver problemstilling gitt hvert sitt kapittel. I disse kapitlene, to til fem, presenteres revisjonskriterier, datagrunnlag og revisors vurderinger. Revisjonskriterier for de fire problemstillingene er utledet i vedlegg ett. Hvert av kapitlene to til fem er bygd opp med data fra og om kommunen i forhold til de enkelte revisjonskriteriene og revisors vurdering i forhold til revisjonskriteriene.

I kapittel seks er behandlingen av rådmannens svar på høringen tatt inn, mens selve svaret finnes i vedlegg to. I kapittel sju finnes revisors konklusjoner og anbefalinger.

2 FORBEDRINGSARBEID I SKOLEN

Dette kapitlet handler om skolens systematiske forbedringsarbeid.

2.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling om forbedringsarbeid i skolen:

Har Brønnøy kommune system for forbedringsarbeid innen opplæringsområdet, herunder oppfølging av resultat fra nasjonale prøver, eksamensresultater, grunnskolepoeng og elevundersøkelsen.

2.2 Revisjonskriterier

Kommunene og skolene er forpliktet til å innhente og rapportere mye informasjon om den opplæringen som gjennomføres. Denne informasjonen forutsettes det at kommunene (skoleeier) og skolene analyserer som grunnlag for å utvikle og forbedre framtidig opplæring. Revisor har derfor lagt følgende til grunn for å vurdere det systematiske forbedringsarbeidet:

- Eksamensresultater innhentes, analyseres og tiltak vurderes (skole)
- Grunnskolepoeng innhentes, analyseres og tiltak vurderes (skole)
- Nasjonale prøver gjennomføres, analyseres og tiltak vurderes (skole/trinn)
- Elevundersøkelsen gjennomføres, analyseres og tiltak vurderes (skole/trinn)
- Tilstandsrapport utarbeides og behandles av kommunestyret (skoleeier/skole)

2.3 Forbedringsarbeid i Brønnøy

I dette kapitlet presenteres data innhentet fra Utdanningsdirektoratets databaser, informasjon innhentet gjennom intervju og tilstandsrapportering i kommunen. Samlet sett vil dette gi et bilde av hvordan kommunen arbeider systematisk med forbedring i skolene.

Det er i hovedsak lederne ved skolene som henviser til kommunens system for oppfølging og årshjulet som finnes. Noen lærere på småtrinnet forteller at de ikke har så mye innsikt eller kunnskap om det systematiske forbedringsarbeidet ved skolene og i kommunen. Dette handler blant annet om at de ikke kjenner til hvordan resultatene fra nasjonale prøver, eksamen, grunnskolepoeng eller elevundersøkelse blir fulgt opp.

2.3.1 Eksamensresultater

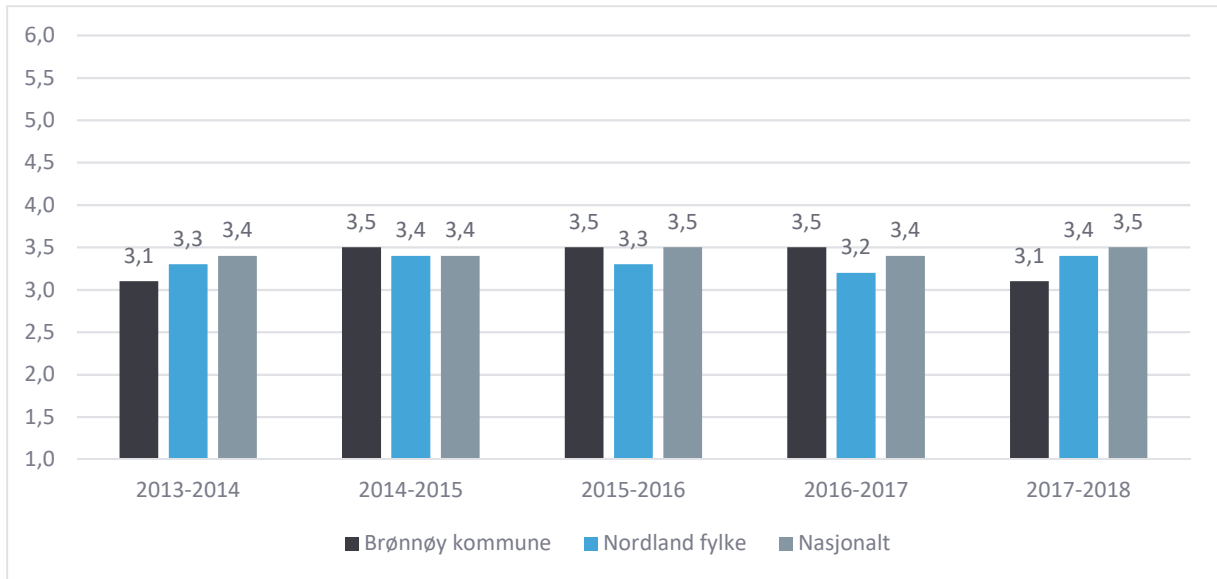
Alle elever på tiende trinn i grunnskolen skal trekkes ut til én skriftlig og én muntlig eksamen. Hvilke skoler/kommuner som skal opp til eksamen trekkes nasjonalt, mens kommunen trekker ut hvem som skal opp i hvilke eksamener. I Brønnøy har det vært trukket ut elever til skriftlig eksamen i alle fag de siste fem årene.

I tilstandsrapport for Brønnøyskolen (2018) er eksamensresultatene i norsk, matematikk og engelsk presentert og vurdert av skoleeier. Skolefaglig ansvarlig i Brønnøy forteller i intervju at både eksamenskarakterer og standpunktkarakterer er et tema i styringsdialogen med rektorene ved skolene. Målet i kommunen er at gjennomsnittet for eksamenskarakterene i Brønnøy skal være likt med det nasjonale gjennomsnittet.

Salhus skole har lærere som er matematikksensor og norsksensor. De brukes i eksamensforberedelsene. Matematikksensoren lager en oppsummering over hva elevene behersker og hva de må jobbe mer med. Det gjennomføres intensivkurs for å løfte elevene. Matematikksensoren vet hva som kreves og gir føringer i tilbakemeldingene til lærerne. Skolen prøver å jobbe tilsvarende i norsk, men her gis ikke tilsvarende tilbakemeldinger. Skolen er bedre på å følge opp eksamensresultat enn nasjonale prøver. Avdelingsleder ved Salhus forteller at eksamensresultatene diskuteres i kollegiet, men skolen kunne sikkert gjort grundigere vurderinger. På Salhus er man opptatt av og jobber for at standpunktkarakterene skal treffe rett nivå. Eksamens- og standpunktkarakterer sammenlignes og de er ganske lik.

Ved Hilstad går kontaktlærer gjennom eksamensresultater og de drøftes i lærerkollegiet. Ifølge en lærer har skolen relativt jevne og gjennomsnittlige resultater, det er få elever i bunnen og på toppen. Rektor forteller at eksamensresultater er en del av resultatsamtalen med oppvekstsjefen. Rektor mener skolen har mer å gå på for å løfte elevene mer enn hva de gjør i dag.

I figurene under er eksamensresultatene for Brønnøy, fylket og landet gjengitt. for de fire fagene som elevene kan ha skriftlig eksamen i.

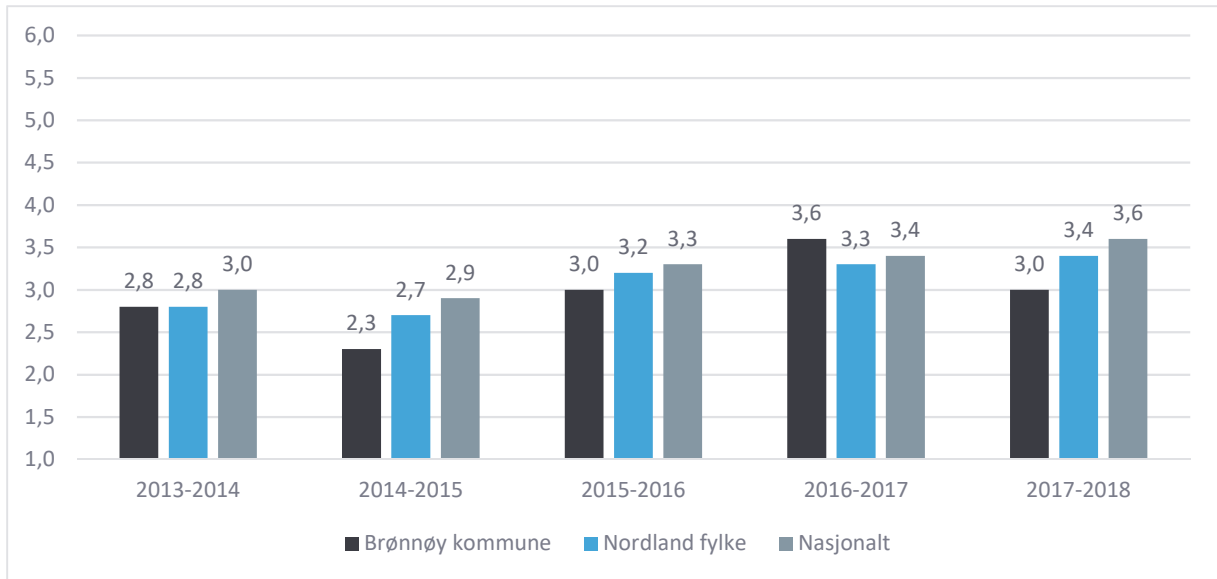

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 1. Snittkarakter norsk skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.

Figuren over viser at elevene på tiende trinn i Brønnøy har hatt eksamen i norsk skriftlig de fem siste år. For to av årene (14/15 og 16/17) har elevene prestert bedre enn gjennomsnittet for både fylket og landet forøvrig. I skoleåret 15/16 presterte de likt med det nasjonale snittet og over snittet i fylket. For skoleårene 13/14 og 17/18 viser figuren at elevene i Brønnøy i snitt scoret 0,2 – 0,3 under fylkessnittet og 0,3 – 0,4 under landsnittet.

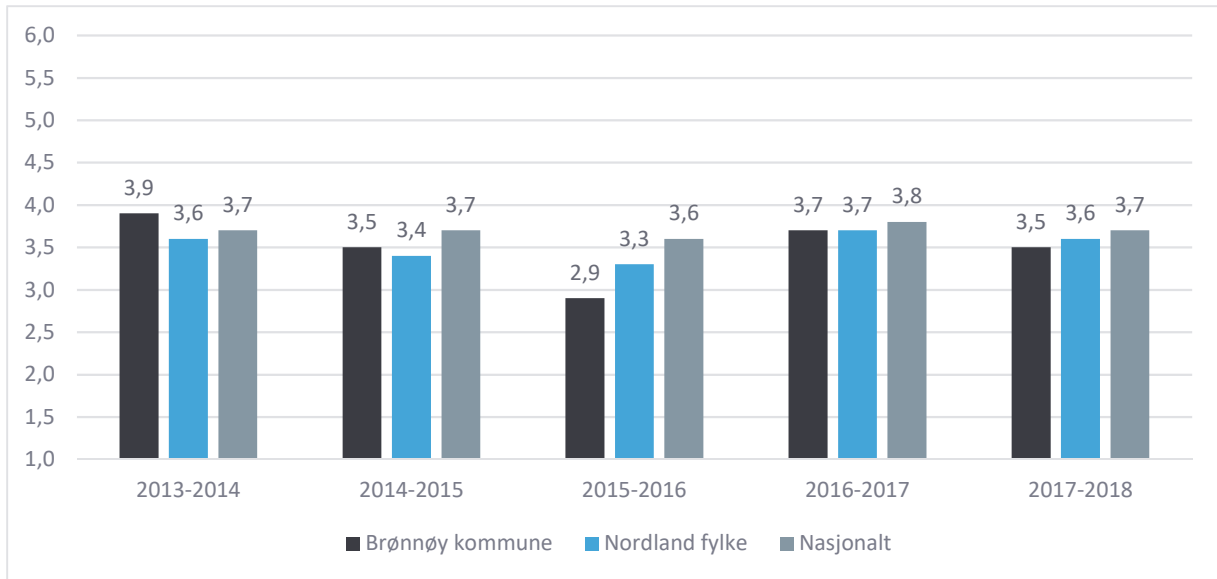
Figur 2 under viser at elevene på tiende trinn i Brønnøy har hatt skriftlig eksamen i matematikk de siste fem år. For tre av årene (14/15, 15/16 og 17/18) har snittkarakteren ligget 0,2 – 0,6 under landsgjennomsnittet. I 13/14 scoret elevene i snitt like bra som elevene i Nordland forøvrig, men 0,2 under nasjonalt snitt. Skoleåret 16/17 scoret elevene i snitt 0,3 bedre enn fylket og 0,2 bedre enn landet forøvrig. Det er også verdt å merke seg at karaktergjennomsnittet for de fire siste årene har steget med over en halv karakter (0,7) på landsbasis.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 2. Snittkarakter matematikk skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.

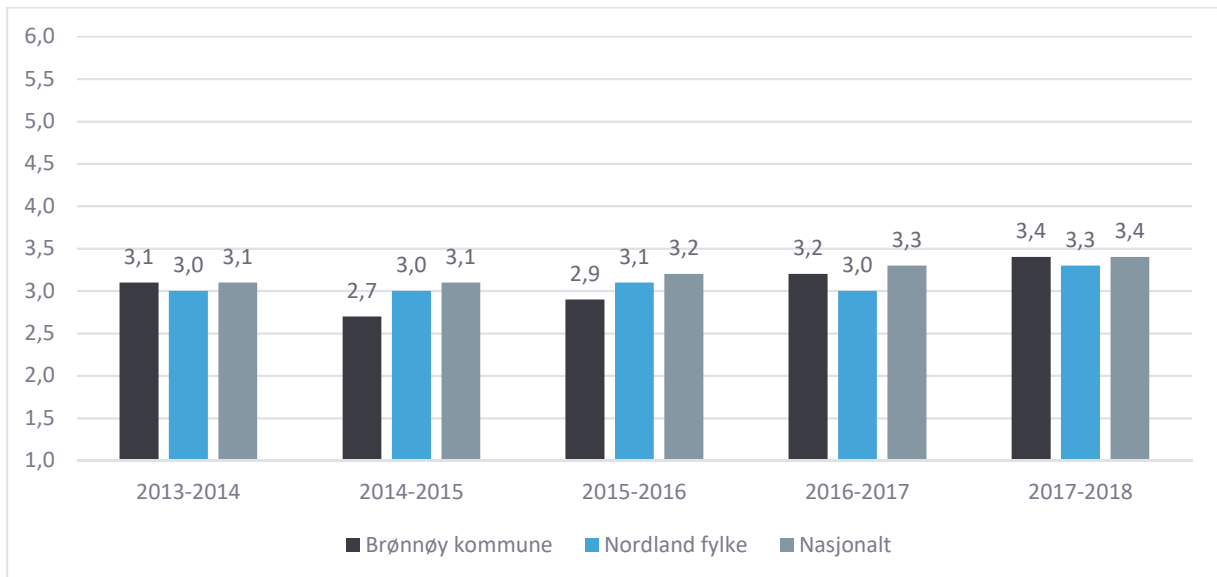
Figur 3 viser resultater fra skriftlig eksamen i engelsk på tiende trinn i Brønnøy de siste fem årene. I skoleåret 13/14 scoret elevene i Brønnøy 0,2 karakterpoeng bedre enn landsgjennomsnittet og 0,3 bedre enn fylket. Ved engelskeksamen skoleåret 14/15 scoret elevene i Brønnøy 0,1 bedre enn fylket, men 0,2 under landsgjennomsnittet. I 15/16 og i 17/18 scoret elevene under både fylkessnittet og landssnittet, mens de i 16/17 scoret jevnt med fylket og 0,1 under landet forøvrig.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 3. Snittkarakter engelsk skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.

Figur 4 viser at elevene på tiende trinn i Brønnøy har hatt eksamen i norsk sidemål skriftlig de siste fem årene. Både landsgjennomsnittet og snittet for Brønnøy har steget de siste fire årene. For skoleåret 17/18 scorer elevene i Brønnøy likt med landsgjennomsnittet og 0,1 bedre enn fylkesgjennomsnittet. De øvrige årene varierer gjennomsnittet i Brønnøy med inntil en halv karakter.

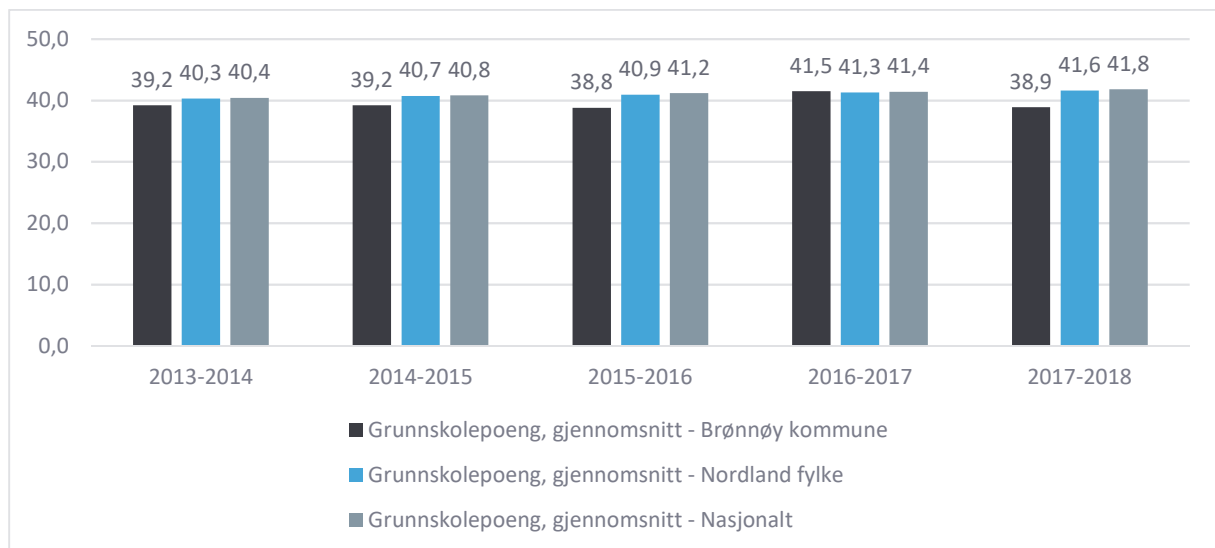
Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 4. Snittkarakter norsk sidemål skriftlig eksamen for Brønnøy, fylket og landet siste fem år.

2.3.2 Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng⁴ er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole. I denne poengsummen vektes standpunkt karakterene høyere (flere karakterer) og man har et veldig bredt grunnlag for å vurdere eleven (flere fag).

Grunnskolepoeng er presentert og vurdert i tilstandsrapport for Brønnøyskolen (2018). Skolefaglig ansvarlig viser i intervju til at kommunen har et langsiktig mål om at grunnskolepoengene i kommunen i gjennomsnitt skal fem poeng opp. Dette er noe som tas opp med rektorene i styringsdialogen, jfr. dialog om eksamenskarakterer. Skoleeiers vurdering er at kommunen ligger over nasjonalt snitt og det er en betydelig forbedring fra tidligere. I figur 5 ser vi at dette gjelder i skoleåret 2016-2017. Det er guttene som har gjort det betydelig bedre og gjort at kommunen ligger over det nasjonale snittet. Grunnskolepoeng er ingen egen post på årshjulet som er en del av systemet for oppfølging.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 5. Grunnskolepoeng i Brønnøy kommune, Nordland fylke og landet.

Figur 5 viser at elevene i Brønnøy scorer litt bedre enn landet og fylket for skoleåret 16/17, men at de scorer svakere enn fylket og landet forøvrig de fire andre årene. For fylket og landet kan det se ut til at det er en utvikling mot høyere gjennomsnittlige grunnskolepoeng i hele

⁴ Grunnskolepoeng beregnes ved å legge sammen alle avsluttende karakterer på vitnemålet – standpunkt og eksamen – og dele på antall karakterer. Deretter multipliseres gjennomsnittet med 10. Elever som mangler karakter i mer enn halvparten av fagene, er ikke med i beregningene.

perioden. For Brønnøy sin del så varierer grunnskolepoengene noe, fra til 38,8 i 15/16 til 41,5 poeng i 16/17.

2.3.3 Nasjonale prøver

Nasjonale prøver er obligatorisk å gjennomføre på 5., 8. og 9.trinn ved alle grunnskoler. På 5.og 8.trinn er det obligatorisk å gjennomføre nasjonale prøver i både lesing, regning og engelsk, mens på 9. trinn er prøvene i lesing og regning obligatoriske.

Utdanningsdirektoratet skriver følgende om hensikten med å gjennomføre nasjonale prøver:

«Føremålet med nasjonale prøver er å gi skolene kunnskap om elevene sine grunnleggjande ferdigheiter i lesing, rekning og engelsk. Informasjonen frå prøvene skal danne grunnlag for undervegsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå i skole-systemet.»

Resultater fra nasjonale prøver er presentert og vurdert i tilstandsrapport for Brønnøyskolen (2018). Skolefaglig ansvarlig viser i intervjuet til at kommunen har gjort egne satsninger ut fra analyser av nasjonale prøver. Satsingen på IKT og språk er direkte konsekvenser av at kommunen hadde for mange elever på de laveste mestringsnivåene. I tilstandsrapporten for Brønnøyskolen i 2018 vises det også til årshjulet for hvordan nasjonale prøver skal følges opp. Nordhus skole har en egen rutinebeskrivelse for oppfølging av nasjonale prøver.

Ved skolene henvises det til at nasjonale prøver gjennomføres etter rutinebeskrivelsen og etter årshjulet, men avdelingsleder ved Salhus er usikker på om rutinene følges i praksis av alle lærere. Avdelingsleder ved BBU tror at man kan jobbe mer systematisk med forberedelser. Ved Nordhus og BBU er det rektor som gir fritak fra nasjonale prøver, mens man ved Salhus har hatt diskusjoner omkring grunnlaget for å få fritak på femte trinn.

Skolene forbereder elevene på gjennomføringen av nasjonale prøver. Forberedelsene handler om å gjennomgå regler omkring nasjonale prøver og løse eksempeloppgaver. Rektor ved Hilstad forteller at forklaring av begreper er en del av forberedelsene. Ved Nordhus diskuterer de tidsbruken og andre forhold omkring gjennomføringen med elevene for å motivere elevene til å gjøre en innsats i prøvesituasjonen.

Faglærer har ansvaret og gjennomfører nasjonale prøver. Kontaktlærerne oppsummerer resultatene for elevene, gjennomgår dem i kollegiet og med rektor og oppvekstsjefen, samt at de gjennomgår i foreldresamtalene.

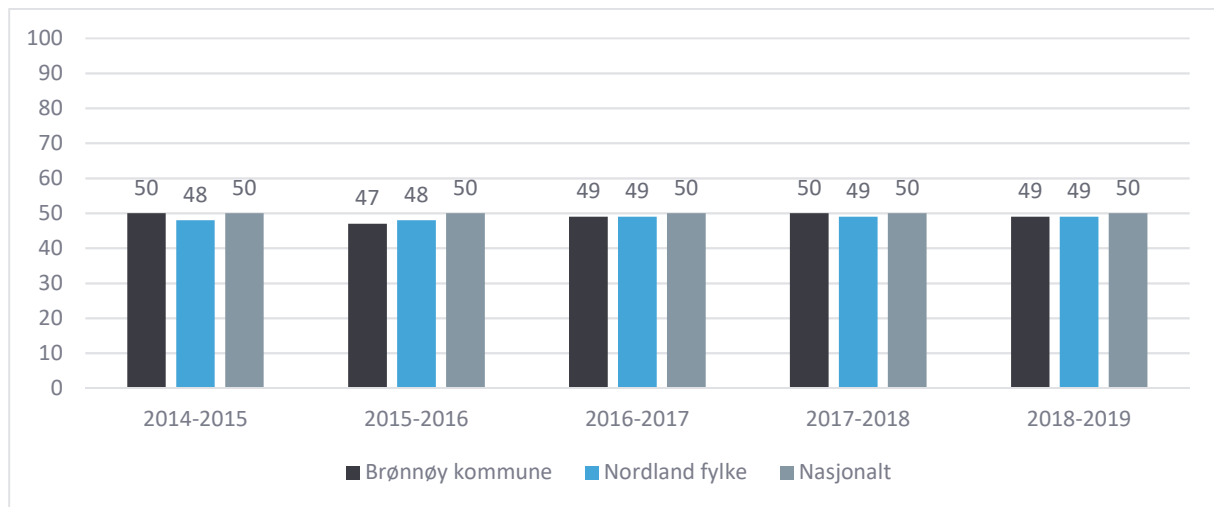
Analyse og oppfølging av nasjonale prøver er en del av rutinen ved Salhus skole. Resultat fra nasjonale prøver gjennomgår i avdelingsmøtet, og sammenlignes med tidligere resultater og man ser etter forklaringer på resultater. Lærerne ved Nordhus diskuterer hvilke elever som

trenger bedre oppfølging og hva skolen kan gjøre for at alle elever blir bedre rustet. Skolen bruker Utdanningsdirektoratet sitt materiell for oppfølging. Fra de fleste skolene fortelles det at resultatene på nasjonale prøver ikke gir noen overraskelser. På bakgrunn av blant annet nasjonale prøver iverksetter Nordhus skole raskt tiltak for elever som er nede på kritisk grense, eller i nærheten av dette. Lærerne forteller at elever som scorer under kritisk grense skal meldes til R-team, slik at det blir vurdert tiltak. De konkrete tiltakene kan variere fra elev til elev og fra kull til kull. Skoleledelsen ved Salhus har diskutert resultatene fra nasjonale prøver, og har erkjent at skolen har for mange elever på de laveste mestringsnivåene og for få elever på øverste nivå. Det er med bakgrunn i dette at skolen blant annet har satsning på lesing. Ved Hilstad diskuteres resultatene med lærerne i ulike sammenhenger, men skolen mangler systematikken som er nødvendig for å løfte elevene. Resultatene analyseres, men oppfølgingen er ikke god nok. Resultatene formidles til både foreldre og elever. Avdelingsleder ved BBU forteller at skolen har gode rutiner på etterarbeidet av nasjonale prøver. Det er eget møte på BBU med politiker, oppvekstsjef og andre som rektor ønsker å ha med. I møtene reflekteres det rundt funn. Skolen har mulighet til å se barna over ti år og spørsmålet er om skolen gjør de rette tingene, når det ikke skjer noe i løpet av de årene.

BBU har en plan for hvordan de samarbeider mellom trinnene. Det er behov for mer systematikk og samsnakk mellom småtrinnet og femte trinn slik at ting ikke blir liggende. Avdelingsleder er usikker på hvordan overgangen mellom mellomtrinnet og ungdomstrinnet er. På ungdomstrinnet får BBU elever fra Nordhus og i den forbindelse er det en del møter. Lærerne forteller at det er litt fokus på nasjonale prøver på fjerde trinn, men at de savner å ha en felles policy på skolen. Det er vanskelig for noen å forstå arbeidskravene og hva som kreves om et års tid. Det jobbes systematisk i etterkant av nasjonale prøver på femte trinn og rapporter tilbake til fjerde trinn på lærernivået. På småtrinnet på Salhus gjennomgår de prøvene til elevene i femte klasse, spesielt når de scorer dårligere enn forventet, fordi det er i småtrinnet de legger grunnlaget.

I figurene i fortsettelsen presenteres resultater fra nasjonale prøver for Brønnøy, fylket og landet i lesing, regning og engelsk på femte trinn og åttende trinn. I figur 6 gjengis gjennomsnittscore for nasjonale prøver i lesing på femte trinn de siste fem årene. Vi ser at det nasjonale gjennomsnittet er 50 for alle fem år, mens gjennomsnittet for Nordland fylke er ett til to poeng lavere (48-49). Brønnøy har gjennomført nasjonale prøver samtlige år, og elevene scorer i gjennomsnittet likt med eller lavere enn nasjonalt snitt. Dette betyr at en elev på femte trinn i

Brønnøy kommune (og i Nordland fylke) i gjennomsnitt har hatt like gode eller svakere leseferdigheter enn landet forøvrig de fem siste årene⁵. Resultatene sier ikke noe entydig med hensyn til utvikling i ferdigheter i kommunen.

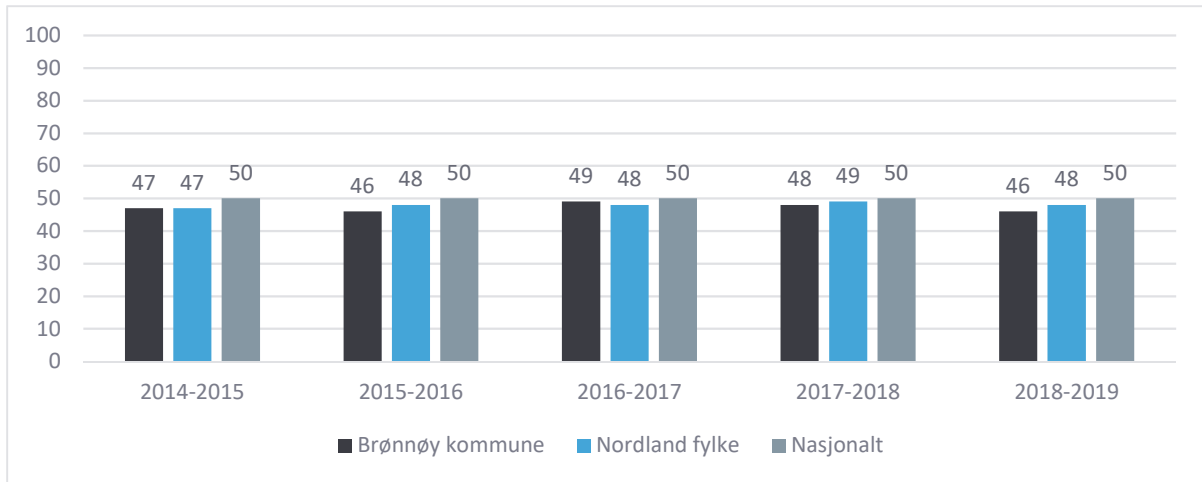
Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 6. Gjennomsnittscore nasjonale prøver i lesing 5.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.

I figur 7 gjengis gjennomsnittscore for nasjonale prøver i regning på femte trinn de siste fem årene. Det nasjonale gjennomsnittet er 50 for alle fem år, mens gjennomsnittet for Nordland fylke er ett til tre poeng lavere (47-49). Brønnøy har et gjennomsnittet som er 2-4 poeng lavere enn nasjonalt snitt (46-49). Dette betyr at en elev på femte trinn i Brønnøy kommune (og i Nordland fylke) i gjennomsnitt har hatt svakere regneferdigheter enn landet forøvrig de fem siste årene⁶. Resultatene sier ikke noe entydig med hensyn til utviklingen i ferdigheter i kommunen.

⁵ Enkeltelever vil kunne ha gode og meget gode leseferdigheter.

⁶ Enkeltelever vil kunne ha gode og meget gode leseferdigheter.

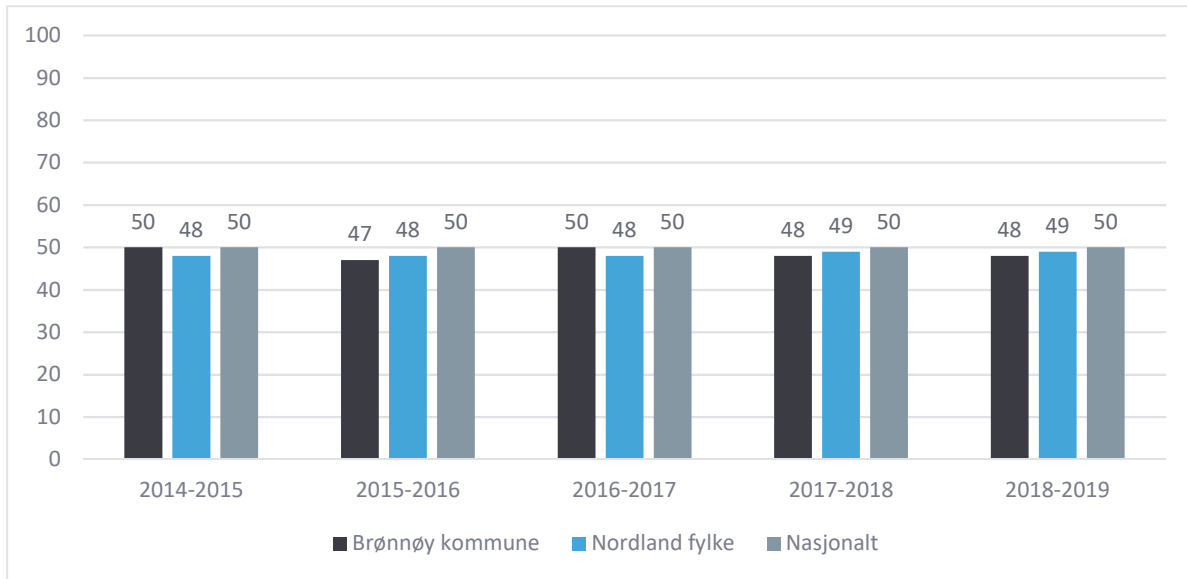

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 7. Gjennomsnittscore nasjonale prøver i regning 5.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.

Figur 8 viser gjennomsnittscore på nasjonale prøver i engelsk på femte trinn de siste fem årene. Det nasjonale gjennomsnittet er 50 for alle fem år, mens snittet for Nordland fylke er ett til to poeng lavere (48-49). Brønnøy har et snittet som er likt med eller inntil tre poeng lavere enn nasjonalt snitt (47-50). Dette betyr at en elev på femte trinn i Brønnøy kommune (og i Nordland fylke) i gjennomsnitt har hatt like gode eller svakere engelskferdigheter enn landet forøvrig⁷. Resultatene er varierende og viser ingen trend med hensyn til utviklingen i engelskferdigheter i kommunen.

⁷ Enkeltelever vil kunne ha gode og meget gode engelskferdigheter.

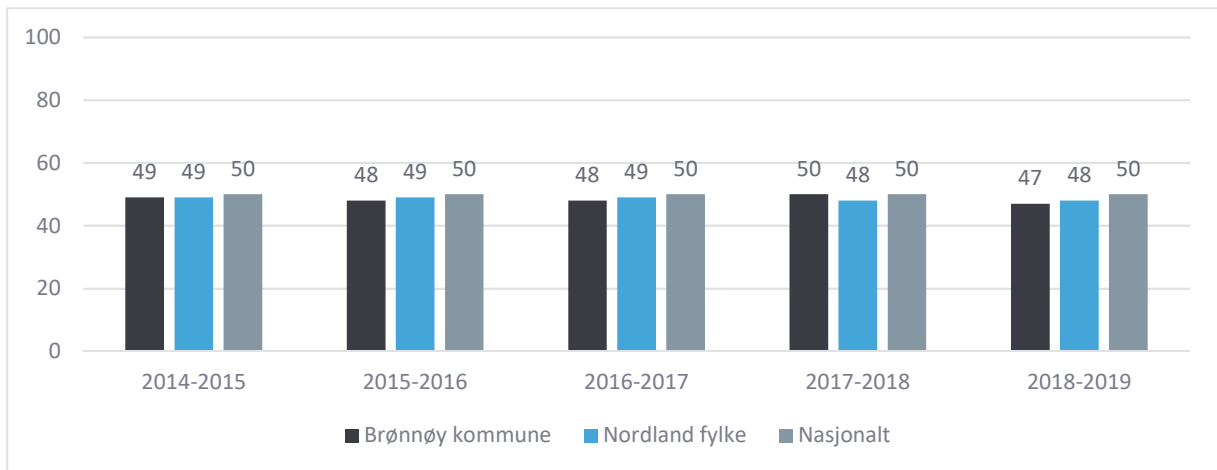

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 8. Gjennomsnittscore nasjonale prøver i engelsk 5.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.

Figur 9 viser gjennomsnittscore på nasjonale prøver i lesing på åttende trinn de siste fem årene. Det nasjonale gjennomsnittet er 50 for alle fem år, mens gjennomsnittet for Nordland fylke er ett til to poeng lavere (48-49). Brønnøy har et gjennomsnitt som er likt eller inntil tre poeng lavere enn nasjonalt snitt (47-50). Dette betyr at en elev på åttende trinn i Brønnøy kommune i gjennomsnitt har hatt like gode eller svakere leseferdigheter enn landet forøvrig de fem siste årene⁸. Resultatene er varierende og viser ingen trend med hensyn til utviklingen i leseferdigheter i kommunen.

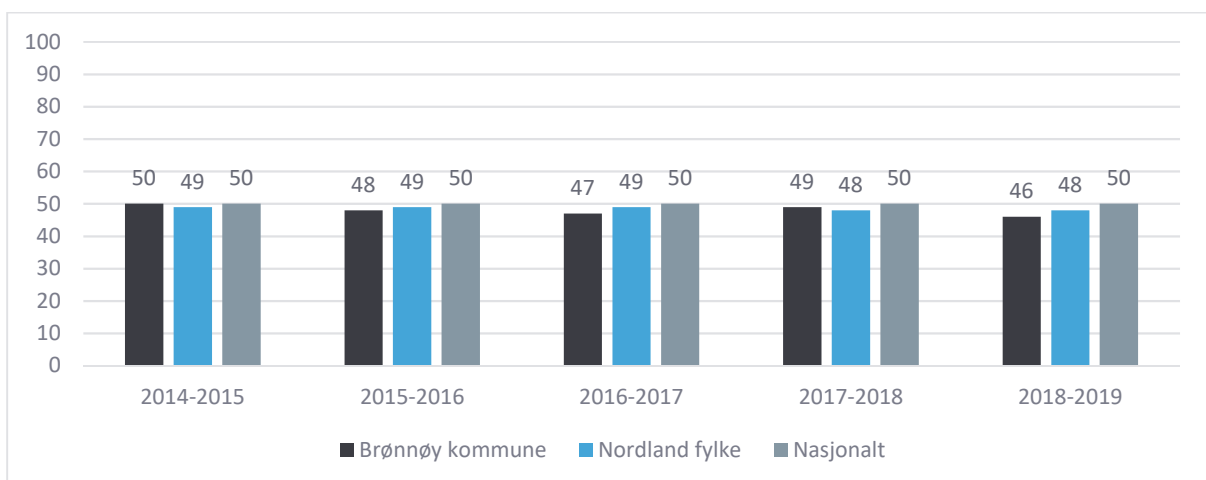
⁸ Enkeltelever vil kunne ha gode og meget gode leseferdigheter.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 9. Gjennomsnittscore nasjonale prøver i lesing 8.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.

Figur 10 viser gjennomsnittscore på nasjonale prøver i regning på åttende trinn de siste fem årene. Det nasjonale gjennomsnittet er 50 for alle fem år, mens gjennomsnittet for Nordland fylke er ett til to poeng lavere (48-49). Brønnøy har et gjennomsnitt som er likt eller inntil fire poeng lavere enn nasjonalt snitt (46-50). Dette betyr at en elev på åttende trinn i Brønnøy i gjennomsnitt har hatt like gode eller svakere regneferdigheter enn landet forøvrig de fem siste årene⁹. Resultatene er varierende og viser ingen trend med hensyn til utviklingen i regneferdigheter i kommunen.

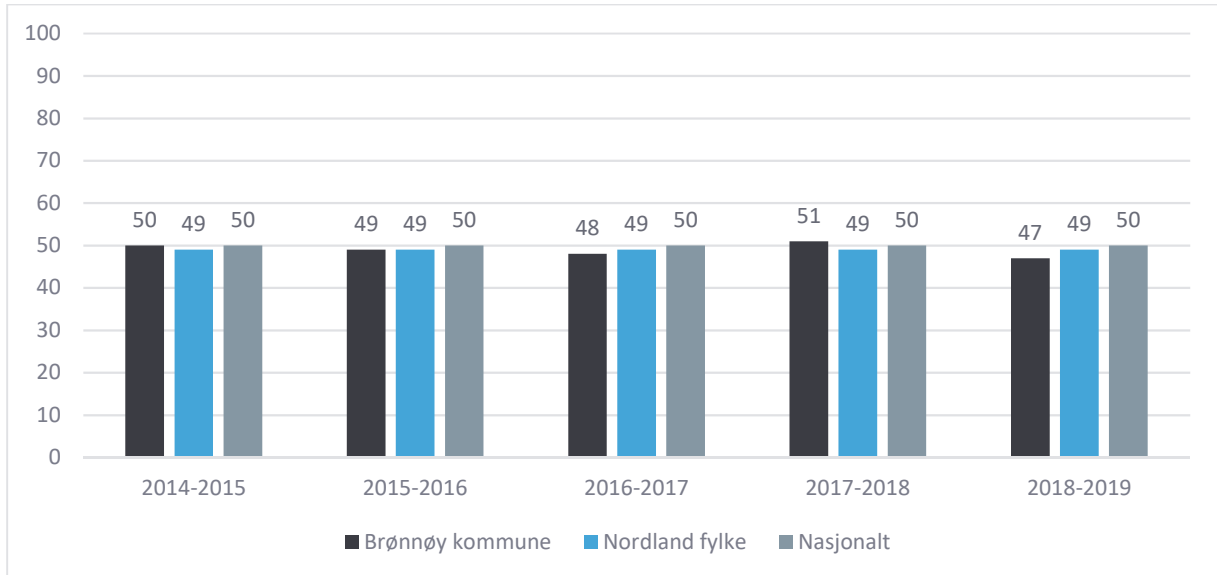
Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 10. Gjennomsnittscore nasjonale prøver i regning 8.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.

Figur 11 viser gjennomsnittscore på nasjonale prøver i engelsk på åttende trinn de siste fem år ene. Vi ser at det nasjonale gjennomsnittet er 50 for alle fem år, mens gjennomsnittet for

⁹ Enkeltelever vil kunne ha gode og meget gode regneferdigheter.

Nordland fylke er ett poeng lavere (49). Vi ser videre at Brønnøy har et gjennomsnitt som er ett poeng høyere enn og inntil tre poeng lavere enn nasjonalt snitt (47-51). Dette betyr at en elev på 8.trinn i Brønnøy kommune i gjennomsnitt har hatt både bedre og svakere engelskferdigheter enn landet forøvrig de fem siste årene¹⁰. Resultatene sier ikke noe entydig med hensyn til utviklingen i engelskferdigheter i kommunen.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 11. Gjennomsnittscore nasjonale prøver i engelsk 8.trinn. Brønnøy, fylket og nasjonalt.

2.3.4 Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen er en nasjonal undersøkelse som er obligatorisk å gjennomføre på sjuende og tiende trinn ved alle grunnskoler i Norge. Brønnøy kommune har gjennomført elevundersøkelsen alle de fem siste årene. Det foreligger ikke tall fra Salhus skole for skoleåret 15/16 og Hilstad barne- og ungdomsskole for skoleåret 18/19. Brønnøy kommune har utarbeidet et flytskjema for elevundersøkelsen¹¹. Dette ligger tilgjengelig for alle ansatte, slik at de kan ha oversikt over det som skal gjøres i forbindelse med planlegging, gjennomføring og analyse/vurdering.

¹⁰ Enkeltelever vil kunne ha gode og meget gode engelskferdigheter.

¹¹<http://www.bronnoy.kommune.no/tjenester/barnehage-skole-og-familie/skole/opplaringsloven-rapporter-forskrifter-retningslinjer/>

«Elevundersøkelsen er en årlig undersøkelse der elever får si sin mening om læring og trivsel i skolen. Svarene brukes av skolen, kommunen og staten for å gjøre skolen bedre¹².»

De 11 definerte fokusområder i elevundersøkelsen er; læringskultur, elevdemokrati/ medvirkning, faglig utfordring, felles regler, trivsel, mestring, utdannings-/yrkesveiledning, støtte fra lærerne, motivasjon, vurdering for læring og støtte hjemmefra. I tillegg svarer elevene på spørsmål om mobbing. Under fokusområdene er det flere spørsmål som ligger fast over år. Resultatene innenfor fokusområdene slås sammen til en gjennomsnittsverdi som indikator for området. Alle spørsmål besvares på en skala fra en til fem, hvor høyeste verdi er mest positiv. Svakeste gjennomsnittscore er derfor 1,0 og beste oppnåelige gjennomsnittscore er 5,0.

Konstituert skolesjef forteller at elevundersøkelsen er gjennomført fra og med femte klasse i flere år, men det varierer hvordan rektorene følger opp elevundersøkelsen. Det er rutiner på å gjennomføre og følge opp elevundersøkelsen, nasjonale prøver og kartlegginger. Konstituert oppvekstsjef er ute på skolene og følger opp. Det er felles refleksjon sammen med ansatte om hva som er gjort og hvem som trenger oppfølging.

I tilstandsrapporten fra 2018 er skoleeiers vurdering at resultatene fra elevundersøkelsen er ganske stabil for sjuende trinn og at kommunene ligger litt under nasjonalt snitt på de fleste parameterne, noe som er en svak tilbakegang fra året før. For tiende trinn er det en tydelig bedring på de fleste indikatorene og kommunen ligger like under nasjonal snitt på de fleste parameter. Spesielt trekkes støtte hjemmefra, motivasjon, læringskultur og elevdemokrati fram.

Fra skolene fortelles det at de gjennomfører elevundersøkelsen for sjuende og tiende trinn ved alle skolene og noen skoler har elevundersøkelsen for flere trinn. Rektor ved Hilstad sier at det er tradisjon i Brønnøy for å ta elevundersøkelsen mer alvorlig enn nasjonale prøver. Avdelingsleder ved Salhus forteller at elevundersøkelsen er en del av årshjulet og en annen avdelingsleder forteller at skolen ikke har tilsvarende rutinebeskrivelse slik man har for nasjonale prøver, men prosessen for gjennomføring og oppfølging er tilsvarende. Rektor ved Nordhus forteller at skolen i forkant gjennomgår begreper og forklarer at elevundersøkelsen ikke er et øyeblikksbilde. Ved Nordhus bruker de også å legge inn noen egne spørsmål.

Ved Salhus og BBU gjennomføres det i tillegg trivselsundersøkelser. Ved Salhus har de en tilrettelagt undersøkelse med smilefjes til de minste klassene og besvarelsen gjøres gruppevis eller som en del av elevsamtalen, mens ved BBU er spørsmål tatt inn i malen til elevsamtalen.

¹² <https://www.udir.no/tall-og-forskning/brukerundersokelser/elevundersokelsen/>

Rektor ved Nordhus forteller at når resultatene fra elevundersøkelsen foreligger, gjennomgås de i fellesskap av lærerne. Resultatene er som regel som forventet og skolen velger ut noen aktuelle resultater som presenteres. Resultatene presenteres for FAU. Både fra BBU og Salhus trekkes trivsel fram som noe skolen er opptatt av. Avdelingsleder ved Salhus har en samtale med lærerne når resultatene foreligger og det settes inn tiltak. Rektor ved Nordhus trekker fram at skolen scorer bra på at foreldre bryr seg om skole og læring. Dette knyttes til den tradisjonelle uteskolen som Nordhus har satt i system, hvor foreldre blir detaljorientert om årsplaner og ukeplaner og tema og arbeidsmetoder i uteundervisningen.

Rektor ved BBU forteller at elevundersøkelsen ble brukt i ekstern skoleevaluering i 2018. Ved Salhus har skolen en tiltaksplan for alle elever, som er et levende dokument som kontaktlærer bruker. Alle kjenner til skjemaet og skolen har fokus på 24-timers eleven.

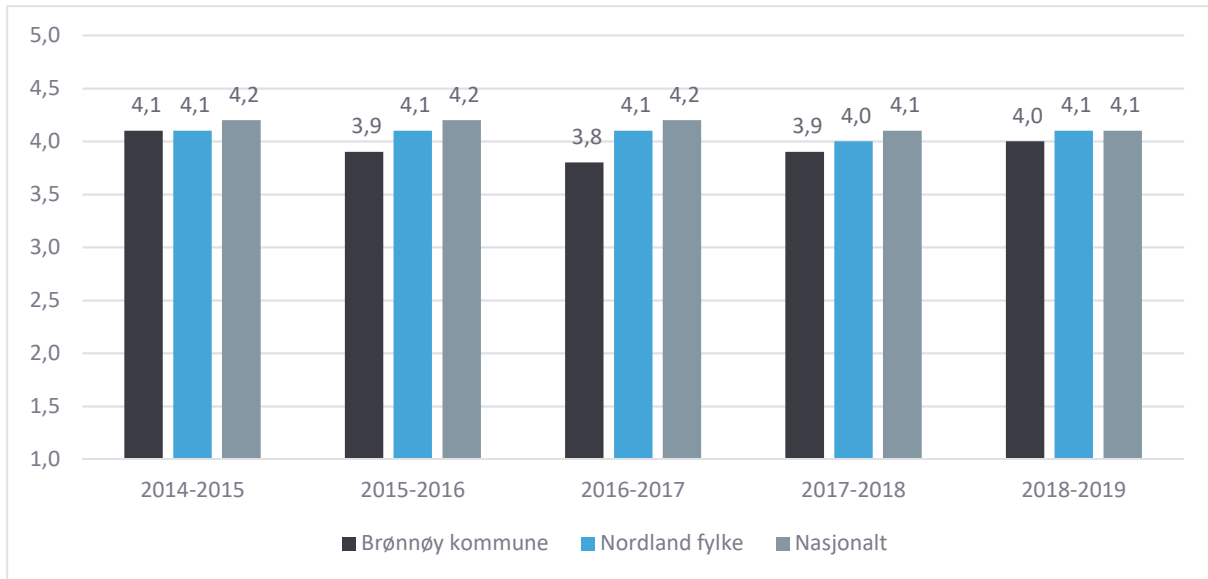
Ved Nordhus har skolen fokus på overgangen til ungdomsskolen, og de ser at et felles trekk er et at elever går ut med forsterket negative trekk når de går ut tiende klasse. Resultatene fra tiende trinn drøftes, men de kan settes mer i system. Utfordringene er beskrevet tidlig på mellomtrinnet, det jobbes med dem, men resultatene uteblir. Nordhus savner også en mer formell tilbakemelding om hvordan det går med deres elever på ungdomstrinnet på BBU.

Rektor ved Hilstad forteller at skolen har brukt *Spekter*¹³ som en oppfølging av resultater fra elevundersøkelsen, hvor de får mer konkrete tilbakemeldinger fra elevene, blant annet navn. Ved Nordhus trekkes barnevernet og BUP¹⁴ sin rolle inn i arbeidet med oppfølging av resultater fra elevundersøkelsen. De har signalisert at de vil ha BUP inn i skolen og erfarer at det er personavhengig hvor stor terskelen for å være praksisrettet er. Rektor vil ha samhandlingsmøter med andre instanser som jobber med barna og diskutere fag, men barnevernet har vært skeptisk til dette tidligere. Rektor opplever at det er vanskelig å få til en samhandling hvor de ulike instansene diskutere forventninger til hverandre og forståelsen av skolen sin rolle og hva skolene må håndtere. Skolen har behov for den profesjonelle praten med barnevernet og BUP, uten at foreldre hører på. Det er ansvarsgruppemøter og samhandlingsmøter hvor foreldrene er tilstede, og dette systemet er bra. Ved Salhus trekkes ROP-tjenesten¹⁵ fram som en viktig samarbeidsaktør for oppfølging.

¹³ Spekter er et ikke anonymt kartleggingsverktøy for å avdekke mobbing og kartlegge læringsmiljøet.

¹⁴ BUP – Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk

¹⁵ ROP-tjenesten – Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse.

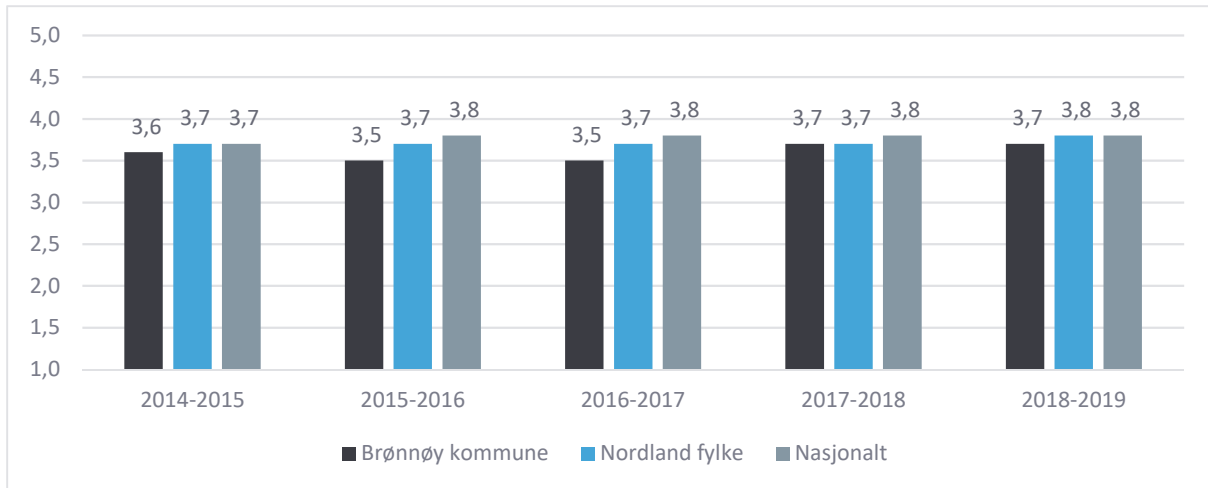

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 12. Elevundersøkelsen score på indikator for Trivsel 10.trinn.

Figur 12 viser hva elevene på tiende trinn i gjennomsnitt har svart på spørsmål om trivsel på skolen. Elevene i Brønnøy scorer lavere på trivsel enn landet forøvrig for alle fem siste skoleår. I skoleåret 14/15 scorer Brønnøy likt med resten av Nordland fylke, men for øvrige fire år scorer de lavere. På landsbasis er den gjennomsnittlige scoren på trivsel på 4,1-4,2, mens i Brønnøy varierer den mellom 3,8 og 4,1. Resultatene varierer for Brønnøy og det er ingen entydig trend, selv om trivselen synes å være stigende siste tre år.

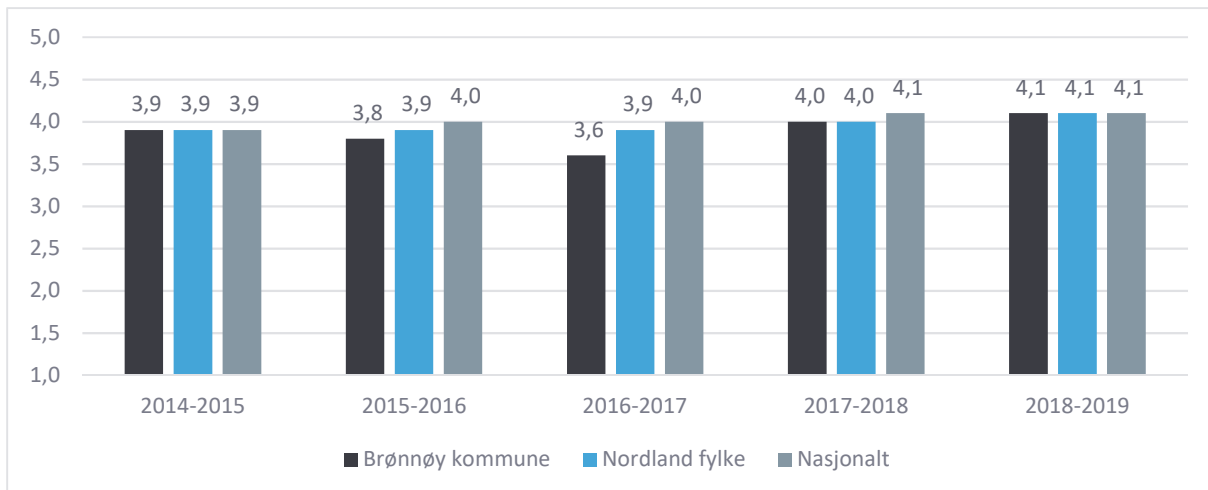
Figur 13 viser hva elevene på tiende trinn i gjennomsnitt har svart på spørsmål om læringskultur ved skolen. Elevene i Brønnøy scorer lavere på læringskultur enn landet forøvrig for alle fem siste skoleår. I skoleåret 17/18 scorer Brønnøy likt med resten av Nordland fylke, men for øvrige fire år scorer de lavere. På landsbasis er den gjennomsnittlige scoren på trivsel på 3,7-3,8, mens i Brønnøy varierer den mellom 3,5 og 4,7. Resultatene varierer for Brønnøy og det er ingen entydig trend, selv om score for læringskultur synes å være stigende siste tre år.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 13. Elevundersøkelsen score på indikator for Læringskultur 10.trinn.

I figur 14 vises hva elevene på tiende trinn i gjennomsnitt har svart på spørsmål om støtte hjemmefra. Elevene i Brønnøy scorer lavere på støtte hjemmefra enn landet forøvrig i to av de fem siste skoleår (15/16 og 16/17). I skoleårene 15/15 og 18/19 scorer Brønnøy likt med landet forøvrig og Nordland fylke, mens de i 17/18 scorer likt med Nordland fylke og 0,1 poeng under den nasjonale scoren. Resultatene for Brønnøy varierer og det er vanskelig å peke på noen klar trend, men de siste tre år kan indikere en positiv utvikling.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 14. Elevundersøkelsen score på indikator for Støtte hjemmefra 10.trinn.

2.3.5 Tilstandsrapport

Brønnøy kommune har utarbeidet årlige tilstandsrapporter for 2016, 2017 og 2018 som er behandlet i kommunestyret.

Alle tilstandsrapportene henviser til utviklingsplan for grunnskole i Brønnøy for perioden 2012-2016 og tilstandsrapportene er årlige svar på denne planen som har et sterkt fokus på forpliktelsene i §13-10 i Opplæringsloven. Tilstandsrapportene er oppbygd med blant annet resultater fra elevundersøkelsen, nasjonale prøver, karakterer og grunnskolepoeng. Skoleeier gjør en egen vurdering av resultatene og hvordan resultatene er i forhold til lokale mål på de områdene hvor lokale mål er satt. Tilstandsrapporten har et kapittel om system for oppfølging (internkontroll) hvor årshjulet for prosesser for å kvalitetsvurdere innholdet i tilstandsrapporten, fra klasserom til kommunestyret, er sentralt i utviklingsplanen for grunnskolene i Brønnøy. Av årshjulet framgår både nasjonale prøver og elevundersøkelse, hvem som er involvert og hvem som har ansvar samt hvilken arena sakene diskuteres på.

Av årshjulet går det fram at både nasjonale prøver og elevundersøkelsen inngår i resultat-samtalen mellom skole og skoleeier. Revisor har fått tilgang til referater fra resultatsamtale mellom den enkelte rektor og skoleeier. Disse referatene viser systematisk gjennomgang av resultater fra nasjonale prøver, karakterer og elevundersøkelsen samt tiltak for hvordan skolene planlegger å arbeide med forbedring.

Tilstandsrapport for grunnskolen 2016 ble behandlet i formannskapet 09.06.2016, sak 31/16 og i kommunestyret 15.06.2016, sak 40/16. Tilstandsrapporten for 2017 ble behandlet i formannskapet 07.06.2017, sak 26/17 og i kommunestyret 14.06.2017, sak 24/17. Tilstandsrapporten for 2018 ble behandlet i formannskapet 13.06.2018, sak 36/18 og i kommunestyret 20.06.2018, sak 41/18.

I forbindelse med den regionale skolesatsingen på Sør-Helgeland er det vedtatt (Kommunestyresak 40/18, 20.06.2019) å opprette et *Skolefaglig ressurscenter* med Brønnøy kommune som vertskommune fra 01.10.2019. I den forbindelse skal det utarbeides en årlig felles tilstandsrapport for skolene i regionen.

2.4 Vurdering

2.4.1 Eksamensresultater

En del av det systematiske forbedringsarbeidet er hente inn eksamensresultater, analysere dem og følge opp med tiltak.

Oppfølgingen av eksamensresultater omfattes av årshjulet for forbedringsarbeid. Eksamensresultater rapporteres i tilstandsrapportene og er tema i resultatsamtalen mellom rektorene og skoleeier. I skolene er fokuset på eksamensresultater mindre og klassene som går ut av skolen er fort historie for mange. Noen er opptatt av hvorfor resultatene svinger og noen ganger har de gode forklaringer og andre ganger er de usikre.

Revisor vurderer at eksamensresultater følges opp på ledelsesnivå, men at et økt fokus blant lærerne kan bidra til en bevisstgjøring av hvilke tiltak og innsatser som fungerer over tid og ikke bare like før eksamen.

2.4.2 Grunnskolepoeng

En del av det systematiske forbedringsarbeidet er innhenting av grunnskolepoeng, analyse av dem og oppfølging med tiltak.

Grunnskolepoeng er ikke særskilt omtalt i årshjulet for forbedringsarbeid. I intervjuene kommer det fram at skoleledelsen ved noen skoler har fokus på sammenhengen mellom standpunkt-karakterer og eksamenskarakterer, men ikke selve grunnskolepoengene. Grunnskolepoengene rapporteres i tilstandsrapportene og er tema i resultatsamtalen mellom rektorene og skoleeier.

Revisor vurderer at det er fokus på grunnskolepoeng i resultatsamtalen mellom rektorene og skoleeier, men at grunnskolepoeng ikke er tema i skolene ut over sammenligningen mellom standpunkt- og eksamenskarakterer.

2.4.3 Nasjonale prøver

En del av det systematiske forbedringsarbeidet er gjennomføring av nasjonale prøver, analyse av dem og oppfølging med tiltak.

Skolene gjennomfører nasjonale prøver og jobber med å forberede elevene på prøvene. Revisor oppfatter at skolene følger årshjulet i gjennomføringen av nasjonale prøver. Skolene i Brønnøy har en felles rutine for skolenes gjennomføring av nasjonale prøver. Tilbakemeldingene fra skolene tyder på at det er litt usikkert hvor godt denne rutinen følges opp. Det pekes også på at oppfølgingen av nasjonale prøver har et forbedringspotensial. Noe av dette kan knyttes til at det er vanskelig å vite hvilke tiltak som skal settes inn for løfte elevene.

Revisor vurderer at skolene gjennomfører nasjonale prøver, men kan bli bedre på oppfølgingen av resultater.

2.4.4 Elevundersøkelsen

En del av det systematiske forbedringsarbeidet er at elevundersøkelsen gjennomføres, analyseres og tiltak vurderes.

Revisor finner at elevundersøkelsen gjennomføres på sjuende og tiende trinn i Brønnøy kommune. Det må kommenteres at resultater fra Salhus for skoleåret 2015/16 og Hilstad for inneværende skoleår ikke foreligger i dataene som er hentet fra skoleporten.no, noe som tyder på at elevundersøkelsen ikke er gjennomført. Flere av skolene supplerer de obligatoriske

elevundersøkelsen med tilsvarende undersøkelse på flere trinn og i tillegg egne trivselsundersøkelser.

Resultatene analyses og gjennomgås på skolene og følger i hovedsak den malen som ligger i årshjulet. Skolene jobber med ulike tiltak både forebyggende og løsningsorienterte tiltak. Skolene peker på utfordringer med å se hele skoleløpet under ett og klare å få til gode overganger mellom trinnene. I oppfølgingen av elevundersøkelsen pekes det også på flere av skolenes hjelpeinstanser som viktige støttespillere, men også at det er forbedringspotensial i samarbeidet.

Revisor vurderer at skolene arbeider godt med det systematiske forbedringsarbeidet knyttet til elevundersøkelsen.

2.4.5 Tilstandsrapport

Brønnøy kommune har utarbeidet tilstandsrapporter for grunnskolen de tre årene som revisor har undersøkt. Tilstandsrapportene er behandlet i formannskapet og kommunestyret. Når det etableres et *Skolefaglig ressurscenter* for regionen fra 01.01.2019, blir det laget en felles tilstandsrapport.

Revisor vurderer at tilstandsrapportene i Brønnøy kommune har et innhold og en politisk behandling som er i samsvar med opplæringsloven.

3 TIDLIG INNSATS

Dette kapitlet handler om *tidlig innsats* på 1.-4. trinn i skolen.

3.1 Problemstilling

Revisor har utarbeidet følgende problemstilling om tidlig innsats.

Ivaretar Brønnøy kommune bestemmelsen om tidlig innsats i 1.-4. trinn?

3.2 Revisjonskriterier

I Opplæringslovens §1-4 vises det til *Tidlig innsats* på 1.-4.trinn. Elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning skal raskt få intensiv opplæring, slik at forventet progresjon blir oppnådd. Dette tilsier at skolene må legge ekstra vekt på opplæring i de grunnleggende ferdighetene, elevenes ferdigheter må overvåkes/kartlegges og det må iverksettes tiltak dersom forventet utvikling ikke oppnås. Revisors forventning til tidlig innsats er derfor at skolen arbeider spesifikt med;

- lærertetthet
- grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving, regning
- obligatoriske kartleggingsprøver gjennomføres, analyseres og tiltak vurderes, eks intensivopplæring

3.3 Tidlig innsats i Brønnøy

Lærerne ved Nordhus forteller at tidlig innsats handler om å avdekke om elever strever med utviklingen av grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og regning. Spesialpedagog ved BBU sier at tidlig innsats handler både om å legge inn ressurser og tenke langsiktig i forhold til det grunnleggende som barna skal lære. Spesialpedagogen ser ting som ikke er på plass hos elevene og at det handler om å ha ressurser å sette inn hos elever som henger etter - kanskje handler det om motivasjon. Jobben til spesialpedagogen er å løfte tidlig innsats og å klare å sette inn tiltak. Spesialpedagogen hjelper til med å finne fram relevante tiltak, individuelt eller gruppevis.

Lærere ved BBU tenker at tidlig innsats handler om å ha nok folk til å gjennomføre de metodene lærerne gjerne skulle ha brukt i stedet for å stå alene som lærer for 23 elever. Tidlig innsats er for å jobbe med grunnleggende språkforståelse og gi elevene en bedre start. Det er enda vanskeligere med de som har adferdsvansker og da er det vanskeligere å stå alene i klasserommet. Der kommer lærerne til kort. Dette er også en del av tidlig innsats. Tidlig innsats kan også være å hjelpe innvandrere, eksempelvis leksehjelp som noen ikke har i hjemmet. BBU har ikke leksehjelp fra 1.-4. trinn.

Rektor ved Hilstad forteller at tidlig innsats er en bevisst satsing på skolen som en ansatt følger opp. Skolen har 9-10 timer i uka til tidlig innsats i 1.-4. klasse. Det omfatter både lesing, skriving og regning. Dette er støttetimer for de som trenger det og kan være økter på 15-25 minutter med små grupper og stasjonslæring.

Brønnøy kommune har fått midler til tidlig innsats. Skolene har fått noe, bortsett fra Hilstad fordi skolen hadde godt med ressurser. Skolen klarer å identifisere de elevene som trenger denne støtten. Det trengs mer ressurser fordi det er flere som har behov for denne støtten.

3.3.1 Lærertetthet

I tabell 1 er lærertettheten i skolen presentert for Brønnøy kommune samlet, for fylket og for landet. Revisor har i tillegg brukt beregningskalkulatoren¹⁶ som finnes på Utdanningsdirektoratet sine nettsider og funnet at skolene oppfyller normen for lærertetthet. Gruppestørrelse to henviser til lærernormen for lærertetthet i ordinær undervisning på skolenivå som innføres fra og med skoleåret 2019-2020, hvor ressurser til spesialundervisning og særskilt norsk ikke regnes med. Normtallene er angitt som gamle og nye i parentes bak de ulike trinnene.

Tabell 1. Lærertetthet

	Gruppestørrelse (antall)				Gruppestørrelse 2 (antall)			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Brønnøy								
Elever alle trinn	11,9	13,2	11,7	11,1	14,8	17,8	14,6	14,4
1.-4. trinn (16/15)	11,2	12,2	10,8	9,8				12,9
5.-7. trinn (21/20)	11,5	14,6	11,1	10,4				14,6
8.-10. trinn (21/20)	13,4	13,5	13,7	14,0				16,4
Fylket								
Elever alle trinn	11,4	11,1	10,9	10,9	14,3	14,4	13,9	13,9
1.-4. trinn (16/15)	11,6	10,9	10,6	10,5				12,8
5.-7. trinn (21/20)	10,8	11,0	10,6	10,7				14,1
8.-10. trinn (21/20)	11,8	11,5	11,7	11,5				15,1
Landet								
Elever alle trinn	13,5	13,4	13,2	13,1	16,6	16,6	16,5	16,2
1.-4. trinn (16/15)	13,2	13,0	12,6	12,3				14,5
5.-7. trinn (21/20)	13,0	13,2	13,0	12,9				16,6
8.-10. trinn (21/20)	14,1	14,1	14,3	14,2				18,2

Kilde: <https://www.ssb.no/statbank/table/12285/tableViewLayout1/>

¹⁶www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/s14_1tatis1_3tikk-gr14_2unnskole/larernormkalkulator/la18_2rernorm-for-grunnskolen2/

Rektor ved Nordhus skole forteller at gruppestørrelse ikke er noe tema, for skolen er godt bemannet. Lærerne følger opp og forteller at når det gjelder lærere/lærertetthet så er det en viss ressurs tilgjengelig til styrkingstiltak på 5.-7.trinn. Lærer på sjette trinn viser til at det i hennes gruppe er godt med ressurser på grunn av elevsammensetningen. Ved Nordhus er det en stilling knyttet til tidlig innsats i 1.-4- trinn, hvor det er flere elever med faglige og andre utfordringer. Denne læreren jobber faglig med elever i mindre grupper for å gi tilpasset opplæring. Ikke spesialundervisning, men mindre gruppe med tilpasset nivå og for elever som har behov for litt mer ro rundt seg. Det gjøres individuelle vurderinger på antall elever i gruppene. Nordhus skole har god kapasitet på rom til små grupper. Nå er det en gruppe på seks elever sammensatt av kontaktlærer og R-team¹⁷ som har lesekurs.

Lærerne ved Hilstad forteller at lærertetthet ikke er en vesentlig utfordring ved Hilstad skole. Skolen har 1.-10. trinn med omkring 85 elever og den er fådelt.

Ved Salhus opplever en lærer at det er lite ressurser til å øke lærertettheten på småskoletrinnet. Dette, kombinert med at mange elever trenger sterkere oppfølging, gjør at man havner i en ond sirkel. Skolen er heldig fordi personalet i stor grad er stabilt og lærerne kjenner ungene godt. Ved fravær settes det inn vikar, men det er mange forskjellige assistenter som kommer, noe som oppleves som uheldig. Mangelen på lærere gjør også at elever med vedtak om spesialundervisning ikke nødvendigvis får den undervisningen de har krav på.

Avdelingsleder ved Salhus forteller at skolen setter inn tiltak for elever som ikke presterer i forhold til forventet nivå. Dette kan skolen gjøre ved å øke trykket i mindre grupper. Det er ikke spesielle ressurser til dette arbeidet ute på trinnene. På første og andre trinn er spesialpedagog og andre lærere inne, eller tar ut elever. *Ny start*¹⁸ er med på å dele inn i smågrupper. Tredje og fjerde trinn er henholdsvis 49 og 54 elever og skolen har ikke rom til å dele klassene i to, så klassene må deles i tre og ressursene må brukes annerledes. Skolen forsøker å nivådele gruppene, spesielt på fjerde trinn. Da setter skolen inn mest trykk på den gruppa som må løfte seg. Kollegiet var veldig spent på hvordan dette ville gå og det var mange diskusjoner delvis fordi lærerne var redd for å slippe sine elever. Når alle er på jobb fungerer det bra. Elevmassen blir mer lik. Opplegget skal evalueres i februar. Elevene er ikke klar over nivåinndeling, bortsett fra dysleksi.

Lærer ved Salhus forteller at de en periode anvendte to-lærer-ordning. Læreren mente dette fungerte veldig bra, og at man kunne se det på elevenes kartleggingsprøver. Tidligere

¹⁷ R-team står for ressursteam

¹⁸ Rammeverk for lese- og skriveinnlæring

praktiserte skolen både intensivopplæring i lesing (lesekurs) og Norsk 2. Dette er nå tatt bort som en følge av mangel på lærere.

Rektor ved BBU forteller at ifølge registreringer i GSI (grunnskolen informasjonssystem) er gruppestørrelser ved skolen i henhold til kravene, jfr. tabell 1. Skolen har en plan på tiltak som kan sette inn, eksempelvis kurs og små klasser på småtrinnet. Lærere ved BBU er opptatt av klassestørrelsen, men påpeker samtidig at størrelsen ikke trenger å bety noe. Det handler mer om hvilke elever som er der. Lærerne ved BBU har både positive og negative erfaringer med deling av klasser for å gi tilpasset opplæring. I et tilfelle med deling av klasser, så det bra ut på papiret, men i virkeligheten ble det kaos. Skolen har innvandrerelever som er analfabeter og har adferdsproblemer som gir ekstra utfordringer.

Avdelingsleder ved BBU forteller at de tidligere fikk tildelt fem timer til hver klasse i tidlig innsats og nå er det tre timer til hver klasse. Det er ganske små klasser så det er overkommelig. Lærerne er veldig flink til å tilpasse lekse, og gjennom nettbrettet er det mulig å gi individuell lekse. Noen timer brukes til stasjonsundervisning. Når lærere nummer to kommer inn kan vedkommende ha som oppgave å hjelpe noen elever over ei kneik. Avdelingsleder forteller at skolen ser resultater på elevene. Slike ting tar vi opp på avdelingsmøtet og deler erfaringene. Lærerne har også noen delingsplattformer på nettbrettet.

3.3.2 Grunnleggende ferdigheter

Fra skolene fortelles det at det arbeides bra med grunnleggende ferdigheter spesielt i lesing og skriving. I matematikk melder noen av skolene at de ikke har klart å følge opp like bra.

Ved de skolene som trekker fram digitale ferdigheter, er det ingen store forskjeller i elevene sin håndtering av nettbrettet. Fra Salhus fortelles det at guttene ble løftet i produksjon og selvfølelse når nettbrett ble tatt i bruk, mens jentene sin produksjon er stabil. Fra BBU fortelles det at IKT har vært et problem, men det ble løst med nettbrett. Når elevene kommer til eksamen må de benytte PC og skolen har ikke noe opplegg for den overgangen enda. I femte klasse får elevene tastatur til nettbrett og en eller annen gang må de lære seg PC.

Ved Nordhus fortelles det at de ikke har klart å holde oppe fokuset på regning, og at det må gjøres en mer strukturert jobb. Skolen har fokus på enkeltelever og følger dem opp, men de må jobbe mer med å få det inn i tidlig innsats. Det er viktig å ha et system omkring regning slik at man kan sette inn tiltak tidlig. Det har vært diskutert om skolen mangler litt kompetanse på regnevansker. Lærerne savner også materiell til læringsstøttene tiltak til tross for at de har matterom og naturfagrom. Fra BBU fortelles det at da de tok i bruk nettbrett erstattet det bøkene og dette var spesielt uheldig i matematikk og det ble kopiert fra andre læreverker i tillegg. Appene som leverandøren RIKT presenterte var svak på matte. Gjennom RIKT fikk skolen

kjøre noen pakker. Det er greit å ha apper der barna er sjølstyrt, eksempelvis multi-smart øving som er nivåinnfelt. Dette skoleåret har skolen et læreverk i tillegg til nettbrettet og det ser ut til å gå bra.

Ved Nordhus bruker skolen Lingdys¹⁹ som læringsstøttene verktøy i lesing og skriving. Fra skolene fortelles det at gjennom nettbrettet har skolen tatt i bruk Showbie¹ som verktøy. Dette har økt samhandlingen blant annet mellom lærer og elev, og det gir muligheter for konkret tilbakemelding både på tekst, lyd og bilde. Lærerne kan i større grad fange opp leseutviklingen for hver enkelt elev. Noe som i neste omgang gir en mye mer presis tilrettelegging. Salhus følger lesesenteret sitt opplegg for bokstavlæring. Nettbrettet har endret det pedagogiske opplegget radikalt og skolen har tatt tak i *den gode økta*²⁰. Nettbrett åpner opp for tverrfaglighet og elevene henter inn ting fra ulike fag. På bokstavtesten, som handler om å lese og forstå, var det ingen under bekymringsgrensa. Lærerne synes det skal bli spennende å se hvilken effekt det har på sikt.

Lærere ved BBU forteller at de klarer å bidra med innsats gjennom å differensiere lekse og undervisning. De differensierer når de er alene i klasserommet. I førsteklasse tilpasses leseleksen helt til den enkelte elev, noe som forutsetter samarbeid med foreldrene. Lesing er det viktigste lærerne jobber med. Ved Hilstad trekkes det fram at lærerne jobber kontinuerlig med utvikling av grunnleggende ferdigheter, med vekt på lesing som den mest grunnleggende ferdigheten.

Generelt er det store variasjoner i elevenes ferdigheter, men lærerne viser til at stabilitet blant ansatte og lærertetthet gir god opplæring. Ved Hilstad forteller lærerne at det er god kommunikasjon mellom lærere på ulike trinn, noe som bidrar til erfaringsutveksling og mulighet for *best practice*. Kontaktlærerne ønsker å framheve gevinsten ved å organisere mye av opplæringen i stasjonsarbeid. Dette gjør at man kan gi tett oppfølging og tilbakemelding til en liten gruppe elever, og at man systematisk gir tilbakemelding til alle.

3.3.3 Kartlegging og tiltak

Fra skolene i Brønnøy fortelles at de gjennomfører alle obligatoriske kartlegginger og flere gjennomfører andre kartlegginger i tillegg. Eksempelvis ved Nordhus brukes forskjellige kartleggingsprøver til lesing og skriving, eksempelvis Carlsten, Aston index og Salto. I regning har lærerne brukt både M-testen og Alle teller. Nå er det slik at Logos kartlegging skal gjennomføres av skolene og noen lærere er sertifisert for å gjennomføre Logos. Nordhus og

¹⁹ <http://www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/finn-laringsressurs/sprak-og-tale/Lingdys-/>

²⁰ Den gode økta er en del av RIKT AS sine prinsipper for organisering av IKT i skolen

BBU trekker fram R-teamet sin rolle i dette arbeidet. R-team står for ressursteam og ved BBU er spesialpedagog, rektor, to lærere og en representant fra PPT med i R-team. Det er veldig forskjellige saker som tas opp i R-team, eksempelvis bekymringssaker, ting i forhold til enkeltelever, adferd, apper og bruk av læremidler, litt system og krav. Skoleeier og rektor gir føringer for arbeidet.

Rektor forteller at Nordhus skolen har en stillingshjemmel med tidlig innsats. Ressursen til tidlig innsats er timeplanfestet høst 2018 på første og andre trinn, etter behov som vurderes underveis og flytende gjennom endring av gruppestørrelse. Læreren går på tvers av 1.-4. trinn og øktene planlegges i nært samarbeid med R-teamet. Språkløypene brukes aktivt i dette arbeidet. I 1.-4. trinn gjennomføres lesekurs til de som trenger litt ekstra støtte i lesingen. Lesekurs er ikke spesial undervisning, men tilpasset. Det utgjør tre timer i uka som er timeplanfestet.

Tidlig-innsatslærer ved Nordhus forteller at tidlig innsats er i en oppbyggingsfase. Læreren støtter seg på kontaktlærere og mest på R-team. Det er en liten skole og ansatte treffer hverandre hver dag og mye tas muntlig. Kartlegginger kommer til tidlig-innsatslærer via R-team. Tidlig-innsatslærer undersøker hva kontaktlærerne mener det er behov for å jobbe med og det lages et opplegg i tett samarbeid med kontaktlærer. Tidlig-innsatslærer samarbeider med kontaktlærer på stasjonsarbeid, tilpasset læring, både i lesing, skriving og matte. Skolen er en helsefremmende skole, som har aktivitetsbasert læring med for eksempel stafetter og ordleker. Tiltakene som settes inn fungerer, men ikke hver gang. Erfaringen så langt er at det ofte handler mer om det psykososiale hvis læringen ikke når fram. Tidlig-innsatsarbeidet glir over i sosiallærer arbeidet, noe andre ansatte også opplever.

Ved Nordhus brukes verksted med stasjonsundervisning og økt lærertetthet. Det er det god tilbakemelding på i de minste klassene. Tidlig innsats lærer følger opp og gir tilbakemelding. Lesekurs brukes også som en del av tidlig innsats som et spisset tiltak mot leseferdighet. Rektor ved Nordhus trekker fram at skolen har utfordringer med eksempelvis årskull med lærevansker og adferdsvansker, som de burde bli bedre på å håndtere. Her har skolen søkt hjelp hos PPT og BUP i tillegg til at rektor jobber opp mot skoleeier for å få ressurser til oppfølging av enkeltelever.

Lærere ved Hilstad opplever at skolens arbeid med ulike satsninger *spiser opp* en god del tid, eksempelvis innføring av nettbrett, logos og språkløypa. Skolen preges også av noe mangel på system, eksempelvis tydeliggjøring av oppgaver og ansvar som er tillagt R-team, og rutiner for forholdet mellom den enkelte lærer og R-team. Lærerne etterlyser systematikk og faste treffpunkt i denne samhandlingen, eksempelvis et årshjul.

Om kartleggingen viser at eleven er under kritisk grense, så iverksetter lærere ved Hilstad enkelte læringsstøttene tiltak innenfor rammen av klassen eller gruppa. Det er ikke slik at svake resultater utløser ekstra ressurser eller tiltak fra skolens side. Lærerne ved Hilstad kjenner ikke til at skoleledelsen har noen systematisk oppfølging av kartleggingsprøver eller at de følger opp resultatene i etterkant.

En lærer ved Salhus forteller at kartlegging er en vesentlig del av tidlig innsats. Altså at man sjekker ut hvilke elever som strever med innlæring av grunnleggende ferdigheter. Resultatene fra disse kartleggingene gir sjelden noen store overraskelser. Læreren forteller at lærerne gjennomgår resultatene, men at det ikke er noe krav fra skoleledelsen. Læreren opplever ikke at ledelsen etterspør verken resultatene eller tiltak som følge av kartleggingene. Avdelingsleder ved Salhus er usikker på om bruken av resultatene er god nok og at ledelse kunne vært mer på for å hjelpe lærerne i utviklingsarbeidet. Når resultatene analyseres legger skolen inn skjemaene og får ut tiltak som elevene skal jobbe med. I lesing brukes Utdanningsdirektoratet sin kartlegging og der får skolen ut en tiltaksbank. Skolen deler resultatene inn i grupper og setter inn *ny start*, som er et rammeverk for lese- og skriveinnlæring. Læreren påpeker at selv om det er dokumenterte utfordringer knyttet til enkelte elever, så utløser ikke dette ekstra ressurser.

Avdelingsleder ved Salhus opplever at det er vanskelig å sette inn egne tiltak. Skolen har erfaring med at veiledet lesing fungerer bra og læreverket til Salto er blitt bedre fordi det er mer bevisst begrepsbygging. Det spriker litt mellom lærere hvordan det håndteres. Avdelingsleder har bestemt felles tiltak på adferd. Lærerne ved Salhus melder bekymringer til PPT, og kanskje mer nå enn før. Lærerne opplever at PPT kanskje ikke har riktig kompetanse i forhold til de utfordringer elevene har, eksempelvis er det ikke logoped i kommunen.

Ved BBU samles kartlegginger i en perm på hvert trinn. Der ser lærerne hvilke elever som har behov. Når kartlegginger er gjennomført får leder av R-team resultatene og spesialpedagog får beskjed om svake resultater. Ved BBU er det R-team som setter opp hvilke prøver elevene skal ha, *stas* og *Ruth Sivertsen* brukes litt etter behov. I samarbeid med PPT jobbes det med å finne fram til hensiktsmessige tiltak. Kontaktlærer vurderer elever som trenger et lite løft, ikke de som har individuell opplæringsplan.

Lærer ved BBU forteller at de har et system for vurdering hvor de skriver ut resultatene til lederteamet. Skolen har hatt tilbud om lesekurs, men ikke på grunnlag av testresultater. Lærerne kan få tilbud om for eksempel å ha fire elever på kurs. Lærerne har erfart at leseresultatet ikke henger sammen med testresultatene. En lærer har bedt om at to av elevene burde få kurs og da har spesialpedagogen funnet litt tid til dem. Spesialpedagogen kan veilede læreren om hvordan læreren kan tilrettelegge, men det er ikke systematisk. Læreren peker på

at det ikke er enkelt for nye ansatte for det er mye som er uskrevet på skolen. Det er lite som er bestemt og satt i system.

Spesialpedagog ved BBU forteller at skolen prøver ut mange nye tiltak og de evalueres i R-team møtene. Erfaringsdelingen skjer i avdelingsmøtene. Gjennom arbeidet med språkløype diskuterte kollegiet praksis og metodikk og det kom veldig mye positivt ut av det. Språkløype er et forum som skolen skal i gang med igjen etter jul.

Spesialpedagog ved BBU forteller at den vanlige bekymringen til lærerne er at det er noe som skurrer. Da er spesialpedagogen inne i klassen og er behjelpelig med veiledning og forslag til tiltak. Det kan være snakk om 20 minutter. Spesialpedagogen gjør det som vedkommende har kapasitet til.

Læreren ved BBU er bekymret for at det tar lang tid før man får avklaringer for elever som trenger videre testing. Elevene får ingen dokumentasjon før de får en individuell opplæringsplan, og det kan ta lang tid før det utløser ekstra ressurs. De trekker også fram elever som er for sterke for å bli vurdert av PPT, men som trenger hjelp. Et annet eksempel er fra en klasse med en elev som har spesialundervisning, men hvor det ikke er spesialpedagog. Eleven har krav på spesialpedagog og logoped, men får det ikke. Det er satt inn en vernepleier fordi det er vanskelig å få tak i kompetansen. Ved Hilstad opplever de også ventetid hos PPT både på utredning og vedtak for de elevene som de melder opp til utredning. Avdelingsleder ved BBU forteller at de er gode til å kartlegge, men å få til å hjelpe eleven er vanskelig. Hvis det er flere elever med samme problem blir det et klasseopplegg. Individuelle problemer er det ikke tid til å følge opp.

3.4 Vurdering

3.4.1 Lærertetthet

En del av arbeidet med tidlig innsats er å ha en lærertetthet som er tilstrekkelig for å arbeide med de grunnleggende ferdighetene og innenfor lærernormen.

Revisor finner at lærertettheten ved skolene er tilstrekkelig i forhold til kravene i lærernormen. Revisor finner at lærertetthet handler også om å ha en organisering eller kapasitet til å sette inn ekstra tiltak innimellom. Ved noen skoler stopper dette i forhold til disponible rom slik at de ikke kan dele klasser i hensiktsmessige grupper, i andre tilfeller handler det om manglende ressurser eller stabiliteten i lærergruppen. Sykemeldinger og annet fravær ser ut til å ramme elever som trenger ekstra oppfølging eller spesialundervisning. En stabil lærergruppe uten mange vikarer har større muligheter for å lage tilpassede opplegg, enn om det er mange

vikarer inne. Som en lærer påpeker så er kanskje ikke antallet elever i en gruppe det vesentlig, men gruppens sammensetning og forutsetninger for å lære.

Revisor oppfatter at skolene har ulike ressurser til å sette inn i arbeidet med tidlig innsats, noe som blant annet henger sammen med organiseringen på skolene.

Revisors vurdering er at lærertettheten er innenfor de kravene som settes, men at behovene i skolehverdagen kan være større.

3.4.2 Grunnleggende ferdigheter

Skolene skal arbeide med grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning. Revisor finner at skolene har stort fokus på grunnleggende ferdigheter i opplæringen i første til fjerde trinn. Lesing har høgest prioritert fordi det er helt grunnleggende for andre fag. Revisors inntrykk er at det legges stor vekt på de grunnleggende ferdighetene, og at nettbrettet har blitt et viktig verktøy for lesing og skriving i tillegg til læring av IKT ferdigheter. Flere peker på utfordringene i matematikk og antyder at det kan skyldes manglende kompetanse på lærevansker i matematikk, manglende støtteverktøy og manglende systematikk for oppfølging. En skole har erfart at nettbrettet ikke har fungert like bra som verktøy i matematikk, som i lesing og skriving.

Revisors vurdering er at skolene arbeider godt med grunnleggende ferdigheter, men at det er et forbedringspotensial i arbeidet med grunnleggende ferdigheter i matematikk.

3.4.3 Kartlegging og tiltak

Som en del av tidlig innsats skal skolene gjennomføre obligatoriske kartleggingsprøver, analysere dem og vurdere å sette inn tiltak.

Revisor finner at skolene gjennomfører obligatoriske kartlegginger og en del andre kartlegginger. Ved flere av skolene kommer det fram at resultatene fra kartleggingene følges opp noe tilfeldig og at det ikke trenger å være sammenheng mellom kartleggingene og de tiltakene som settes inn. Det mangler systematisk oppfølging ved noen av skolene. Noen av ukklarhetene er knyttet til arbeidsdeling og samhandling med R-team.

Skolene har utfordringer i forhold til håndtering av sammensatte utfordringer hvor grunnleggende ferdigheter er en av dem. Kombinasjonen lærevansker og adferds utfordringer kan ikke løses med bare tidlig innsatstiltak, men må suppleres. Egen lærerressurs på tidlig innsats i kombinasjon med sosiallærer ved Nordhus og spesialpedagog ved BBU ser ut til å være nyttige kombinasjoner for å håndtere sammensatte utfordringer.

Revisor vurderer at skolene gjennomfører kartlegginger, men at oppfølgingen av dem ved de fleste skolene er mangefult satt i system. Revisor finner at skolene har ulike tiltak som settes i verk, men at flere skoler mangler et systematisk arbeid med gangen fra kartlegging, analyse, tiltak og evaluering av tiltakene. Revisor ser utfordringene som ligger i en skolehverdag med sammensatte utfordringer som forstyrrer mulighetene for å få til gode læringsmiljø.

4 VURDERINGSARBEID

Dette kapitlet handler om vurderingsarbeidet som gjøres i skolen.

4.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet vurderingsarbeid:

Ivaretar Brønnøy kommune føringer for vurderingsarbeid?

4.2 Revisjonskriterier

Vurderingsarbeid er en sentral del av læreprosessen. Felles bestemmelser for gjennomføring av vurdering er derfor tatt inn i både lov og forskrift. I forskrift til opplæringsloven er hele kapittel tre viet til individuell vurdering. Revisor har valgt å vektlegge enkelte viktige momenter knyttet til skolenes vurderingsarbeid:

- Undervisvurdering skal skje løpende og systematisk
- Halvårsvurdering skal gis skriftlig og/eller muntlig
- Vurderingsarbeidet skal inneholde framovermelding
- Elevene skal involveres i vurderingsarbeidet

Utdanningsdirektoratet framhever fire prinsipper for å få til en læringsfremmende undervisvurdering. Elevene skal forstå hva de skal lære og hva som er forventet av dem. De skal få tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen, og de skal få råd om hvordan de kan forbedre seg. Til sist er det viktig at elevene er involvert i eget læringsarbeid, blant annet ved å vurdere eget arbeid og egen utvikling.

4.3 Vurderingsarbeid i Brønnøy

I saksframlegget til tilstandsrapporten for 2018, sak 36/18 i formannskapet, trekkes blant annet vurdering for læring fram som et viktig område å fokusere på videre.

4.3.1 Undervisvurdering

Flere lærere peker på at den daglige dialogen mellom lærer og elev er det viktigste i undervisvurderingen. I klasserommet hver dag får elevene hyppige muntlige tilbakemeldinger på det de har gjort og veiledning i hva de bør gjøre for å forbedre seg i faget, både ståsted- og framovermelding. Den løpende tilbakemeldingen til elevene er stort sett muntlig. Det blir gitt tilbakemeldinger på prøver og skolearbeid.

Flere henviser til *den gode økta* som har fokus på hvordan IKT tas i bruk, altså at det er sammenheng mellom læringsmål, vurderingskriterier og den aktiviteten elevene gjennomfører. Lærerne er samstemte i at definering av læringsmål er virkningsfullt. Lærerne mener de har

blitt mye bedre til å synliggjøre læringsmål i det enkelte faget. Selve vurderingen kan skje gjennom tradisjonelle prøver, kapittelprøver og kontrollspørsmål, men de forsøker også å la elevene gjennomføre ulike egenvurderinger og kameratvurderinger.

Nettbrett-satsningen i kommunen har gitt gode muligheter for nye måter å gjennomføre vurdering på. Showbie²¹ har bidratt til en utvikling av denne kommunikasjonen. I dette verktøyet kan man sette kriterier for hvordan arbeidet skal vurderes, og elevene får en tilnærmet umiddelbar respons på det de har gjort og hva de må arbeide videre med. Revisor fikk høre om ulike utfordringer med å ta i bruk nettbrett, men samtlige brukere som ble intervjuet var samstemt om at erfaringene med å lese inn leselekse og at lærer leste inn tilbakemelding var et stort framskritt og at man var spent på hvilken effekt det ville ha for leseferdighetene på sikt. Rektor ved BBU forteller at nettbrettet har gitt skolen nye muligheter. Når elevene blir større skriver lærerne tilbakemelding med framovermelding. Skolen bruker også noen andre apper som har innebygd vurdering.

Skriftlige tilbakemeldinger, spesielt hvis en elev på de yngste trinnene, kan virke litt brutalt. Gjennom showbie får elevene muntlige tilbakemeldinger på lekser og annet skolearbeid i de minste klassene. Ved Salhus sluttet lærerne med skriftlig vurdering på første til fjerde trinn da de tok i bruk nettbrett, men nå er skriftlige vurderinger på tur inn igjen.

En lærer ved Salhus forteller at er litt forskjell på fagene hvordan den løpende underveisvurderingen er. Denne læreren vurderer elevene sine etter hver time. Elevene på ungdomstrinnet får vurderingskriteriene og jobber etter dem, læreren jobber med å bevisstgjøre elevene og de får en bruksanvisning for å nå kompetansemålene som ligger i halvårsplaner og årsplaner. Elevene er klar over det og er flinke til å vurdere seg sjøl. Læreren har også prøvd ut kompisvurdering, men har inntrykk av at elevene ikke synes noe om det. Det er mye gruppearbeid hvor elevene får karakter på produktet og individuell vurdering. En lærer ved Hilstad praktiserer mye gruppearbeid og bruk av læringspartnere, hvor elever får vurdering av medelever.

Rektor ved Hilstad forteller at skolen har brukt tid på innføring av nettbrett og språkløyper, og at de skulle hatt mer tid til vurderingsarbeid. Det brukes både digital tilbakemelding og papirskjema, som tilpasses etter trinn og nivå.

²¹ <https://www.showbie.com/>

4.3.2 Halvårsvurdering

Brønnøy kommune har en lokal vurderingsforskrift som er revidert i skolenettverket i juni 2017.

Den regulerer at det skal gis en skriftlig halvårsvurdering i året og skal inneholde:

- Elevens sterke sider i skolesammenheng
- Orden og oppførsel
- Ståsted- og framovermelding i alle fag. Følgende fag skal ha skriftlig vurdering: matematikk og norsk i 1. klasse, norsk, matematikk og engelsk i 2.-7. klasse og alle fag i 8.-10. klasse, men hovedvekt på norsk, matematikk og engelsk.
- Fravær

Halvårsvurderingen skal knyttes opp mot foreldresamtalene og hver enkelt skole setter en frist for når foreldresamtalene skal være gjennomført. Foreldrene kvitterer på at samtalen er gjennomført. Rektor har ansvar for at faglærer gjennomfører halvårsvurdering og halvårsvurderingen arkiveres i elevmappen.

Videre er det laget et forslag til årshjul og skolene er utfordret på å utvikle gode og tilgjengelige maler for halvårsvurdering.

I intervjuene med ansatte på skolene fortelles det at halvårsvurderingene gjennomføres samtidig med kontaktsamtalene med foreldrene på høsten og våren. Forut for kontaktsamtalene er det elevsamtaler. Ved noen av skolene vises det til årshjulet som finnes i rutinene for halvårsvurdering. Ikke alle skolene var ferdige med foreldresamtalene i begynnelsen av desember 2018. Ved skolene har man inntrykk av at de fleste foreldre møter til elevsamtaler og at det kvitteres av foreldre og elev.

Videre er det fra skoleåret 2018/19 bestemt at det skal gis muntlig halvårsvurdering til jul og skriftlig til sommeren. Fra Salhus fortelles det at det er noe forvirring i forhold til hvorvidt halvårsvurderingen skal gjennomføres skriftlig i alle fag og for begge halvår. Ved Hilstad har lærerne en forenklet skriftlig tilbakemelding også til jul.

Rektor ved Nordhus skole forteller at de har etterlyst felles maler for vurderingsarbeidet. Fra skolene fortelles det at de har utarbeidet maler som de bruker. Ved Nordhus har kollegiet jobbet med maler for elevsamtaler og innholdet i tilbakemeldingene, samt at skolene deler seg imellom.

På Nordhus gjennomføres elevsamtaler på alle trinn og elevsamtalene brukes som basis for foreldresamtalen sammen med andre små samtaler. I forkant av foreldresamtalene sendes det ut et skjema til bruk i foreldresamtalen. Skjemaet skal helst være utfyllt før selve samtalen, som en forberedelse. Samtalene fanger opp trivsel, fag og foreldrenes mulighet til å ta opp ting

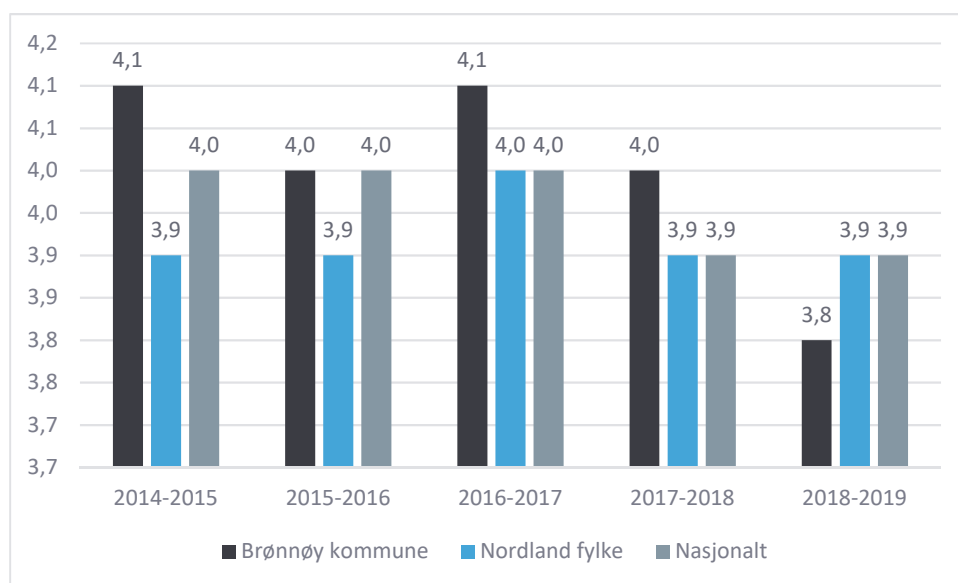
underveis. Selve foreldresamtalen og vurderingene gjennomføres med fokus på det eleven kan. Foreldresamtalen må ikke bli for strukturert slik at det ikke blir tid til det foreldrene er opptatt av.

Lærere ved Salhus forteller at de over tid har brukt flere maler og skjema for gjennomføring av halvårsvurdering, og de leter fortsatt etter den gode elevsamtalen i hele kommunen både når det gjelder skjema og framgangsmåte. En lærer ved Salhus forteller at skolen har en felles mal for årsvurdering på femte til sjuende trinn med hovedfokus på matematikk og norsk. Det gjennomføres elevsamtaler etter et relativt detaljert skjema, og det skrives notat som lagres på elevmappen. Disse samtalene gjennomføres to ganger i året og gjerne i forkant av utviklingssamtalen med foreldre. Utviklingssamtaler gjennomføres som forutsatt og dokumenteres på eget område.

Lærere ved Hilstad forteller at skolens rutiner for vurderingsarbeid er årshjulet og maler for gjennomføring av eksempelvis elevsamtaler, foreldresamtaler og halvårsvurdering. Det er egne rutiner for de ulike klassetrinnene. Skolen har prøvd ut forskjellige modeller, blant annet evalueringsskjema til foreldresamtalen.

4.3.3 Framovermelding

Det er fokus på framovermelding på alle skolene. Framovermeldingene knyttes både til underveisvurdering og halvårsvurdering, men vektleggingen mellom skolene er ulik. Temaet framovermelding er berørt i elevundersøkelsen og figur 15 viser svarene på om lærerne snakker med eleven om hva vedkommende må gjøre for å bli bedre i fagene.

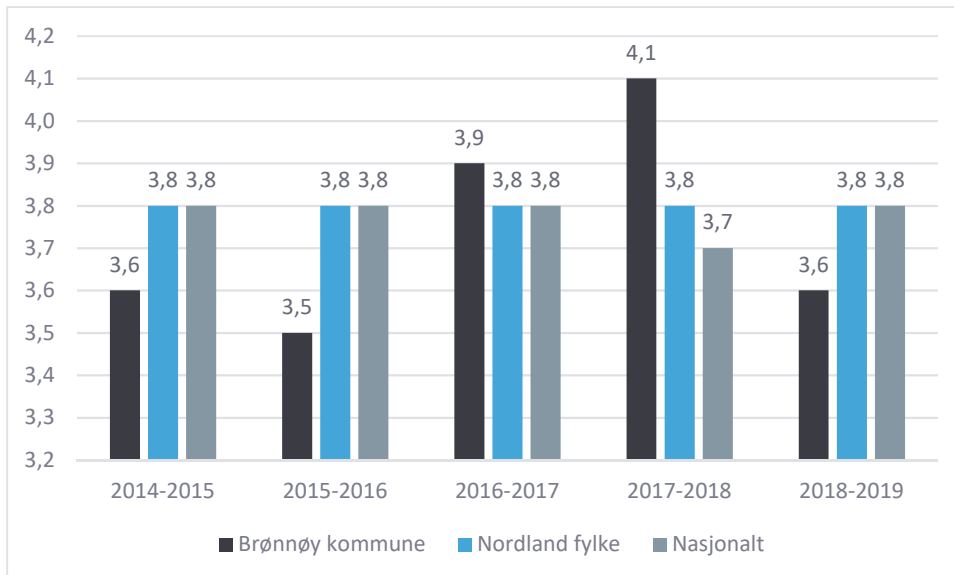

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 15. Om lærerne snakker med eleven om hva vedkommende må gjøre for å bli bedre i fagene.

I figur 15 ser vi at Brønnøy har scoret likt eller over landsgjennomsnittet tidligere, men i 2018-2019 ligger Brønnøy under både Nordland fylke og landet. Figuren viser en lavere oppfatning hos elevene at lærerne snakker med dem om hva de må gjøre for å bli bedre i fagene.

Figur 16 viser varierende resultater av hvor ofte elevene får tilbakemeldinger fra lærerne som de kan bruke til å bli bedre i fagene. Her er det en relativt stor reduksjon fra 2017-2018 til 2018-2019.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 16. Hvor ofte elevene får tilbakemelding fra lærerne som de kan bruke til å bli bedre i fagene.

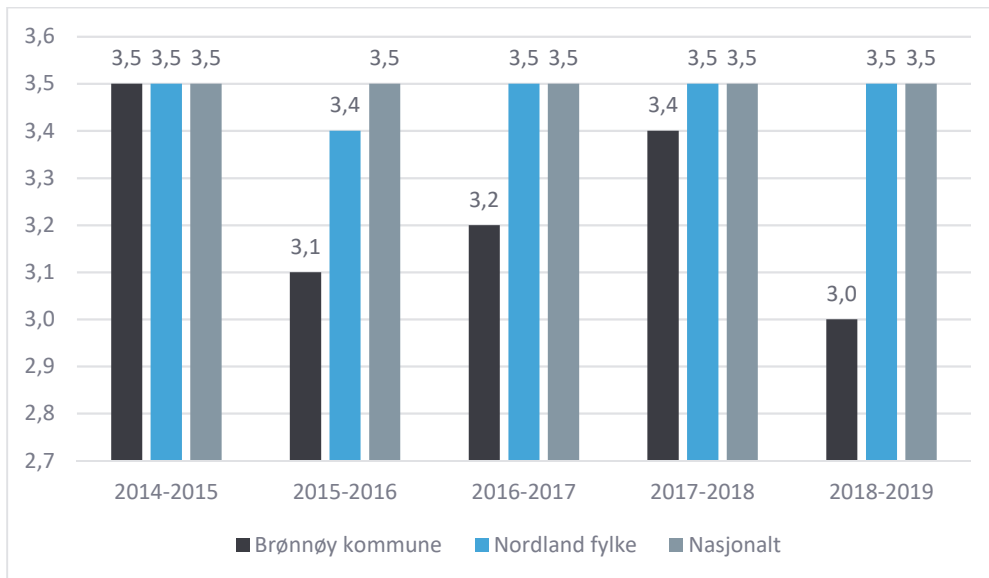
Arbeidet med framovermelding knyttes opp til bruken av nettbrett og spesielt lærerne ved Salhus oppgir at de har blitt mer bevisst på å gi framovermelding i forhold til læringsmålene etter at de tok i bruk nettbrett og Salto, som er et læreverkt i norsk.

Lærere ved Nordhus forteller at i vurderingsarbeidet er det viktig å oppsummere status med den enkelte eleven, men også å veilede i hvordan eleven kan forbedre seg i faget. Det er fokus på framovermelding for å få gitt gode kommentarer som kan gi noe til eleven. Lærerne forteller at dette til dels kan være utfordrende, spesielt overfor flinke elever. Det er utfordrende å finne noe som de flinke elevene kan strekke seg etter. Lærerne mener det er en forventning hos elevene om at de skal gi en framovermelding. På skolen har de forsøkt litt ulike metoder, også at elevene selv gir framovermelding til hverandre.

Rektor ved Hilstad er opptatt av at skolen kan bli bedre på begrepsbruk for å bli tydelig på hva elevene skal gjøre for å løfte seg. Det er en gjenganger fra elever at lærer har gitt tilbakemelding som eleven ikke forstår. Rektor tror ikke man alltid når fram og at man skulle sett større effekt hvis tilbakemeldingene hadde vært gode nok.

4.3.4 Elevmedvirkning

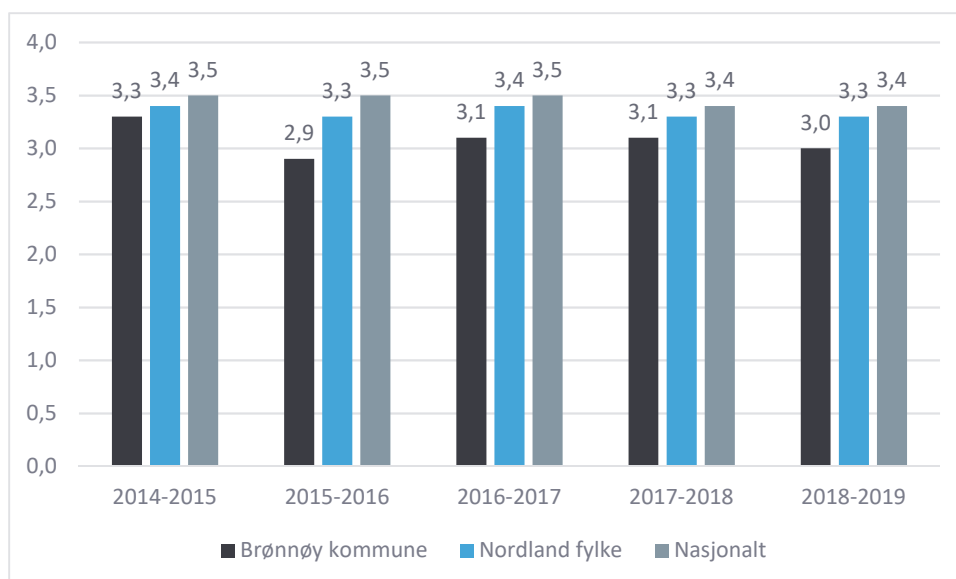
Skoleeier er opptatt av elevmedvirkning og rapportere til skolesjefen en gang pr måned. Elevundersøkelsen inneholder spørsmål knyttet til vurdering for læring. Figur 17 viser svarene på om eleven får være med å foreslå hva det skal legges vekt på når arbeidet skal vurderes. Brønnøy scorer svakt i 2018-2019 og har tidligere varierende resultater i forhold til fylket og landet.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 17. Om eleven får være med å foreslå hva det skal legges vekt på når arbeidet skal vurderes.

Figur 18 viser resultatene på spørsmål om eleven får være med å vurdere skolearbeidet sitt. Her viser resultatene at elevene i Brønnøy har en lavere score enn fylket og landet.

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Figur 18. Om eleven får være med å vurdere skolearbeidet sitt.

Ved Nordhus får elevene medvirke i valg av læringsmål, kriterier og valg av aktivitet, da gjerne gjennom valg av oppgaver eller tema. Lærerne forsøker også å oppmuntre elevene til å komme med innspill til hvordan undervisningen skal legges opp.

Ved Salhus synes lærerne det er vanskelig å slippe til elevene og la de få velge. Dette diskuteres i avdelingsmøter og noen har gode tips til hvordan elevene kan slippes til. Før skolen startet dette arbeidet visste de ikke hvor mye elevmedvirkning de allerede hadde. Elevmedvirkning er de små drypp i skolehverdagen hvor elevene har mulighet til å påvirke. Det kan være å velge vurderingskriterier på prøver, prøveform og å velge oppgaver. For lærer er det en kontinuerlig jobb å legge til rette for elevmedvirkning. En lærer forteller at når de jobber med lesestrategier bistår elevene i hvordan målene skal nås. Lærerne hadde håpet at nettbrettet skulle bidra til at elevene ble involvert i egen læring, og det jobbes det med. Ved BBU er de tydelig på at nettbrettet gjør at det blir en annen form på undervisningen og det blir lettere å legge til rette for at elevene involveres i egen læring.

Erfaringene fra Hilstad er at nyutdannede lærere er veldig gode på elevinvolvering og det er viktig at man bruker tid på å utveksle erfaringer. Nettbrettet har bidratt til endring og lærerne etterspør deling av erfaringer fordi det oppleves som relevant og nyttig. Lærerne viser til at elevmedvirkning er et område hvor det er potensial for å gjøre mer, og elevene inviteres i noen grad til å foreslå læremidler, metodikk og oppgaver. Medvirkningen er nok større i typiske sosiale situasjoner som for eksempel *lekedag*, hvor elevene har med seg en leke hjemmefra som er utgangspunkt for læringen. I stasjonsarbeid får de da i oppgave å skrive om leken.

Som kontaktperson for elevrådet har rektor ved Hilstad blitt fortalt at elevene opplever at det kan være vanskelig å snakke i noen situasjoner, og rektor ser utfordringen med å få elevene i tale i forhold til egen læring. Rektor ved Hilstad er kritisk til at elevene ikke opplever nok medinnflytelse. Skolen gjør mye, men kjører kanskje over elevene. I elevrådet blir elevene skolert i elevdemokrati og de blir gode i elevrollen. Skolen er med i elevorganisasjonen for å fremme elevdemokrati. Elevene tas med på råd i helsefremmende skole.

Fra BBU fortelles det i tillegg at noen ganger får elevene være med å påvirke uten at de er klar over det.

4.4 Revisors vurderinger

4.4.1 Undervisvurdering

Undervisvurderingene skal skje løpende og systematisk.

Revisor finner at den daglige dialogen mellom lærer og elev er den viktigste undervisvurderingen som både omfatter ståsted og framovermelding. Revisors inntrykk er at kompetansemålene legger for mange lærere en struktur for systematiske vurderinger og tilbakemeldinger, og en av lærerne på ungdomstrinnet ved Salhus var veldig tydelig på at dette strukturerte det pedagogiske opplegget og skolehverdagen. Tilnærmingen er forskjellig ut fra trinn og fag. Flere har tatt i bruk de mulighetene for vurdering som ligger i nettbrettet og de tilgjengelige appene. Bruken av IKT i skolen gir nye muligheter som krever endringer i pedagogikk og arbeidsmåter for å ta ut de effektene som ligger der. Dette er krevende utviklingsarbeid i skolen. I tillegg til å lære seg å bruke IKT-verktøy har det også konsekvenser for måten både elever og lærere jobber på. Revisor oppfatter et det fortsatt er et uutnyttet potensial i bruk av IKT i vurderingsarbeid. Det ble rapportert om ulike erfaringer med kompisvurdering.

Revisor vurderer at det skjer løpende undervisvurderinger av ståsted og framovermeldinger, men at disse ikke blir systematisk før de knyttes opp mot kompetansemål. Revisor er usikker på i hvor stor grad kompetansemålene brukes aktivt i undervisningen.

4.4.2 Halvårsvurdering

Halvårsvurdering skal gis skriftlig og eller muntlig.

Brønnøy kommune har en lokal vurderingsforskrift som legger rammene for halvårsvurdering. Et eget årshjul er en del av denne forskriften og årshjulet beskriver at foreldresamtalen kommer i forkant av elevsamtalen, mens flere lærere beskriver at elevsamtalene er det første trinnet i arbeidet før foreldresamtale med halvårsvurdering. Revisor oppfatter at denne praksisen er

utbredt og at det er mindre logisk å ha foreldresamtale med halvårsvurdering tidlig på høsten. Dette tyder på at årshjulet i rutinene for halvårsvurdering bør tas opp til revidering.

Revisor oppfatter at det brukes mye tid til å finne fram til gode maler for gjennomføring av elevsamtaler, foreldresamtaler og formuleringer i halvårsvurderinger. I noen grad deles gode maler, men revisor oppfatter at gode løsninger også ikke blir delt. Bruken av IKT åpner opp for mer dialog med elever og foreldre i det daglige, samtidig kan det være greit å holde fast på de formelle vurderingspunktene som ligger i elevsamtalen og foreldresamtalen med halvårsvurdering.

4.4.3 Framovermelding

Vurderingsarbeidet skal inneholde framovermeldinger.

Revisor finner at både undervegsvurderinger og halvårsvurderinger inneholder framovermeldinger. Elevundersøkelsen viser at elevene opplever lite framovermeldinger. Utfordringen er knyttet til å gi tilbakemeldinger som elevene forstår og som hjelper dem i det videre arbeidet.

Revisor vurderer at det gis framovermeldinger, men at elevene ikke alltid forstår eller oppfatter framovermeldingene.

4.4.4 Elevmedvirkning

Elevene skal involveres i vurderingsarbeidet.

Skoleeier og skolene i Brønnøy er bevisst på at elevene skal medvirke i egen læring. Elevmedvirkning oppfattes ulikt både mellom og i skolene, og noen lærere synes det er vanskelig. Revisors inntrykk er at det er ulike forståelser av hva elevmedvirkning kan være og at det rundt omkring i skolene finnes gode eksempler som kan løftes fram og deles med andre. Innføringen av nettbrett gir nye pedagogiske muligheter i skolehverdagen, og som man har erfart ved Hilstad har nyutdannede lærere med seg ny kunnskap på dette området.

Revisor vurderer at skoleeier og skolene er kjent med kravet om elevmedvirkning, men at de har en vei å gå for at elevmedvirkning blir godt innarbeidet i skolehverdagen og i vurderingsarbeidet.

5 ELEVNES PSYKOSOSIALE MILJØ

Dette kapitlet handler om skolenes arbeid med elevenes psykososiale miljø.

5.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet elevenes psykososiale skolemiljø.

Arbeider Brønnøy kommune systematisk med oppfølging av elevenes psykososiale skolemiljø, jf. opplæringsloven §9A.

5.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Skolen skal ha rutiner for å arbeide systematisk med elevenes psykososiale miljø
- Skolen skal systematisk forebygge og følge opp det psykososiale miljøet
- Skolen skal samarbeide med andre for å forebygge problemer i det psykososiale skolemiljøet

5.3 Arbeidet med elevens psykososiale miljø i Brønnøy

Data i dette kapitlet er basert på kommunens lokale forskrift om elevenes skolemiljø, intervjuer og resultater fra elevundersøkelsen og ungdomsundersøkelsen.

5.3.1 Rutiner for systematisk arbeid

I tilstandsrapporten fra 2018 fortelles det at endringene i opplæringslovens §9A har blitt godt innarbeidet i skolens praksis.

Brønnøy kommune har en kommunal forskrift om elevenes skolemiljø. Det går ikke fram av forskriften når den er utarbeidet eller hvem som har besluttet den, men den er oppdatert med de gjeldende reglene om §9A i opplæringsloven, som er gjeldene fra høsten 2017. Forskriften inneholder retningslinjer for arbeidet med §9A i Brønnøy, prosedyre for oppfølging av henstilling fra elev, foresatte eller råd og utvalg der foresatte er representert og bestemmelser om krenkende adferd. Videre finnes det følgende skjema i forskriften:

- Internt notat for ansatte vedrørende henvendelser knyttet til elevens arbeidsmiljø
- Skjema hvor elever og foresatt kan be om tiltak etter §9A
- Bekymring over stort fravær (fra lærer)
- Registreringsskjema for nesten-ulykke
- Handlingsplan mot mobbing
- Trinnregler mot mobbing
- Aktivitetsplan

Konstituert oppvekstsjef forteller at rutinene ble revidert og nye skjema utarbeidet i forhold til de nye bestemmelsene i §9A i opplæringsloven før skolestart i 2017. Det ligger i rutinene at rektor skal gjennomgå rutinene med personalet en gang i året og at §9A skal gjennomgås med foreldrene hvert år.

Videre forteller konstituert oppvekstsjef at elevundersøkelsen, elevsamtaler og daglig observasjon brukes for å overvåke skolemiljøet. Hvis elevundersøkelsen viser at det er mobbing, er det prosedyrer for å håndtere det på rektornivå. Skolemiljøet er en del av resultatsamtalene mellom rektorene og skoleeier. Konstituert oppvekstsjef uttaler at han har vært opptatt av at mobbing må tas opp. Det har vært varierende resultater mellom skolene og det er skolene selv som tar tak i de sakene de ser.

Fra høsten 2018 vil alle skolene ha trivselsledere på barnetrinnet. Konstituert oppvekstsjef forteller at dette tiltaket er et forslag fra elevene etter gjennomgangen av elevundersøkelsen. Trivselslederne får vester, ansvar, deltar i planleggingen og de får kinobillett for innsatsen. Nordhus og Hilstad er godkjent som helsefremmende skoler.

Mobbing er også regulert i ordensreglementet for grunnskolen i Brønnøy, vedtatt i driftsstyre 1 (politisk utvalg), 10.05.2012. Her heter det i punkt 3.3.2 at den enkelte skole skal ha et handlingsprogram om omhandler elevenes psykososiale miljø. Videre står det at elever som mobber, truer med vold eller utøver vold kan vises bort fra undervisningen/skolen og at utøverens foresatte og offerets foresatte vil bli kontaktet.

Rektor ved Nordhus forteller at skolen har brukt mye og god tid på §9A. Lærerne informerer foreldre om retten til et godt og trygt skolemiljø (§9A) og hvilke rutiner skolen har for å håndtere eventuelle saker. Det er utarbeidet nye rutiner i tråd med endringen i loven. Skolen har en populær ordning med trivselsledere, hvor elevene selv engasjerer medelever i positiv aktivitet i friminuttene. Dessuten er det mye fokus på fellesaktiviteter ved skolen, på tvers av trinnene. I tillegg har skolen en fadderordning hvor elevene på sjette trinn er faddere for elever på første trinn. Mye handler ifølge lærerne om å gjøre positive ting sammen. Lærerne mener at det viktigste de gjør er det forebyggende arbeidet som trivselsledere, fadderordning, aktivitetsdager og skolekor.

Rektor ved Hilstad skole forteller at de bruker elevundersøkelsen, observasjoner og Speker til å følge med på skolemiljøet. De ansatte har beskjed om å dokumentere når de ser ting og på forespørsel har de fått notisbøker som de har med seg. Disse tas fram i avdelingsmøter og saker drøftes. Rektor ved Hilstad forteller at de jobbet systematisk med §9A i teammøter hvor de deler observasjoner og tolker dem i fellesskap. Rektor er opptatt av at kollegiet har nok fellestid til å diskutere i fellesskap. Rektor føler seg trygg på at de har en god oversikt. Lærere

forteller at alle klasser utarbeider sine egne klasseregler. Disse henger i klasserommet sammen med mobbereglene for skolen. Lærere forteller at det er få verktøy som brukes på første til fjerde trinn for å skaffe systematisk informasjon om elevenes skolemiljø. Lærerne kjenner godt de nye reglene for å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og iverksetting av tiltak. Dette er diskutert i lærerkollegiet, men det er ikke utarbeidet noen rutiner for hvordan lærerne/skolen skal opptre i slike saker.

Rektor ved Brønnøysund barne- og ungdomsskole henviser til at veilederen for §9A benyttes og gjennomgås med de ansatte hver høst. Skolen benytter seg at *mitt valg* og skal begynne med *link til livet*, som hjelpemidler i arbeidet med skolemiljøet. Observasjoner fra friminuttene dokumenteres og det kan skrives dagbok. Lærer forteller at skolemiljøet og §9A blir tatt på alvor og det er fokus på at man skal gjøre seg kjent med det og dokumentere.

Avdelingsleder ved Salhus forteller at de bruker veiledningsmaterialet *Det er min kropp* fra Redd Barna i klassene. En avdelingsleder forteller at trivselsundersøkelse og elevundersøkelse brukes til å følge med på skolemiljøet samt at ansatte observerer. Avdelingsleder foreller om en enkeltsak som er avdekket etter bekymring fra lærere, som er fulgt opp med nærmere undersøkelser.

Lærere ved Salhus mener at det forebyggende arbeidet ved skolen er prioritert ned og flere tidligere satsinger som *Mitt valg* og *Steg for steg* er forsvunnet. I tillegg ser lærerne at omfanget av adferdsvansker øker. Bruken av sosiale læringsmål og sosiale aktiviteter synes også å være forsvunnet. Det er en oppfatning av at man er gått over til *brannslukking* i stedet for å drive systematisk forebyggende arbeid. Ved Salhus har lærerne tilgang til resultater fra elevundersøkelsen og halvårlige trivselsundersøkelser, som i tillegg til elevsamtalen er viktig for å følge med på elevenes trivsel. I tillegg er det systematisk inspeksjon i friminuttene. Avdelingsleder mener at de fleste kjenner til retten til et trygt og godt skolemiljø, og at det meldes fra om ulike forhold både fra elever, foreldre og lærere.

5.3.2 Systematisk forebygging og oppfølging

I tilstandsrapporten fra 2018 er skoleeiers egen vurdering av resultatene om mobbing fra elevundersøkelsen at man ligger under nasjonalt snitt. Rektorene har rapportert at de har pågående saker og at er skoleeiers inntrykk at det jobbes godt ute i skolene med å oppfylle aktivitetsplikten og følge opp elevene. Noen av sakene har skolene selv opprettet. Kommunene har også fått noen henvendelse fra Fylkesmannen angående §9A, som kommunen har redegjort for.

Tilstandsrapporten bygger blant annet på elevundersøkelsen hvor forekomsten av mobbing undersøkes. Elevundersøkelsen gjennomføres på sjuende og tiende trinn og i tabell 2 og 3

under er resultater fra elevundersøkelsen for de to trinnene presentert i prosenter. I tabellene er det presentert en indikator for mobbing som består av tre underliggende forhold. Det er om de har blitt mobbet de siste månedene av andre elever, av voksne på skolen og digitalt mobbet.

Tabell 2. Forekomst av mobbing på sjuende trinn

7. trinn		2016-2017	2017-2018	2018-2019
Mobbing på skolen	Brønnøy	7,1		13,2
	Nordland	8,4	8,3	8,1
	Nasjonalt	7,1	7,2	7,0

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

Tabellen viser at forekomsten av mobbing på sjuende trinn er nesten det dobbelt av landsgjennomsnittet i 2018-2019 og dette gjelder både mobbing av andre elever, voksne på skolen og digital mobbing. Tabell 2 og 3 har med inneværende skoleår, 2018-2019, og disse resultatene var ikke kjent da tilstandsrapporten fra 2018 ble lagt fram.

Tabell 3. Forekomst av mobbing på tidende trinn

10. trinn		2016-2017	2017-2018	2018-2019
Mobbing på skolen	Brønnøy	8,2		8,9
	Nordland	8,3	8,4	6,7
	Nasjonalt	7,7	8,3	7,1

Kilde: <https://skoleporten.udir.no/>

For tidende trinn er forekomsten av mobbing noe høyere enn tidligere og landsgjennomsnittet. En nærmere undersøkelse av dette viser at det er andelen som er mobbet av voksne som er dobbelt så høy i Brønnøy som landsgjennomsnittet, mens mobbet av andre elever er lavere enn tidligere og landsgjennomsnittet.

Den siste registreringen i Ungdata (www.ungdata.no) er fra 2015 og viser at 10 prosent blir utsatt for plaging, trusler eller utfrysing hver fjortende dag eller oftere.

Rektor ved Nordhus forteller at de starter med å gripe inn, eksempelvis når de er ute på inspeksjon, og skolen må dokumentere. De har erfart at hvis en sak eskalerer så koker det ned til hvilken dokumentasjon skolen har. Rektor forteller at de har hatt en sak og den har vært god læring for skolen. Sosiallærer forteller at de jobber forebyggende i klassene med klassemiljøet, hvordan man møter hverandre og hvordan løse konflikter. Sosiallærer er kjent

med veien å gå i §9A-sakene og kollegiet har gått igjennom tidligere saker som rektor har håndtert. Sosiallærer opplever at de elevene hun snakker med først og fremst har utfordringer med seg selv.

Lærerne forteller at Nordhus skole er relativ liten og oversiktlig skole, og mye av det lærerne avdekker som utfordringer i skolemiljøer fanges opp gjennom systematisk observasjon under inspeksjon og gjennom elevsamtaler. Lærernes inntrykk er at rutinene etterleves og at aktivitetsplaner opprettes tidlig. Lærerne har blitt mer bevisst på dokumentasjonskravene i slike saker og har blitt gode på å skrive logg når man mistenker en uheldig utvikling. De mener at dokumentasjonskravet er krevende, men de skjønner også viktigheten av å synliggjøre den jobben de gjør. Lærerne er samstemte i at det viktigste de uansett gjør i forhold til skolemiljøet er å skape trivsel. Lærerne peker på skolevegring som en utfordring, og skolen har derfor egne rutiner for fraværsoppfølging.

Rektor ved Hilstad forteller at de har hatt en §9A-sak og det ble laget en aktivitetsplan etter mal fra ei bok. Lærer ved Hilstad foreller at de arbeider tett på elevene for å sikre et godt skolemiljø. Skolen har 85 elever og miljøet er ganske gjennomskiktig. Om noe skjer i elevmiljøet, så fanges dette opp veldig kjapt. Lærerne er tilstede både i klasserommet, i gangene og ute i friminutt. Kontakten mellom lærer og elev, og mellom lærer og foresatte er en kilde til å fange opp uheldige ting i elevmiljøet. Lærere ved Hilstad forteller at i praksis brukes observasjon og samtaler med elever og foreldre for å fange opp eventuelle uheldige relasjoner og situasjoner. Skolen har gode erfaringer med å bruke Spekter²², for å avdekke relasjoner. Lærerne forteller at skolen kunne blitt bedre på å ha en ensartet håndheving av regler på skolen.

Rektor ved Brønnøysund barne- og ungdomsskole (BBU) forteller at hun har en lav terskel for å opprette aktivitetsplan og har laget flere høsten 2018. BBU har hatt noen saker på §9A som både er meldt av foreldre og ansatte. Erfaringen ved skolen har vært at man har arbeidet med skolemiljøet, men at man har vært for dårlig til å jobbe strukturert og dokumentere. Rektor karakteriserer skolemiljøet som stabilt med noen få bekymringsverdige forhold. Skolen har en del sykefravær og det er uklart om dette er skolerelatert. Avdelingsleder BBU forteller at det ikke er mange §9A-saker i småskolen, men at de setter inn tiltak og dokumenterer når det blir alvor. Observasjoner diskuteres i teamene og eventuelle varsel kommer til avdelingsleder. Avdelingsleder forteller at de har blitt mer bevisst på klassemiljø og følger opp elever etter at de nye reglene om §9A kom. Avdelingsleder forteller at hun er delvis involvert i aktivitetsplaner

²²www.laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/avdekke-mobbing/avdekking-av-mobbing-med-spekter-article116296-21056.html

og deltar jevnlig i arbeidsmøter. Skolemiljøet er bra i dag, men på enkelte trinn kan det være mer grums enn på andre trinn.

Kontaktlærere ved BBU forteller at i småskolen kommer elevene med en gang og forteller hva som skjer. Klassekontakter forteller at de har en bok hvor de dokumenterer og skriver i når foreldre blir kontaktet. I tillegg deler de med hverandre de ugreie tingene som skjer.

En lærer forteller at ansatte er veldig samsnakket og kjenner til elevene. De har hatt en gjennomgang av alle elevene i R-team og kjenner til adferdsproblemer, autoritetsproblemer og andre ting, og dette er delt i kollegiet. De har arbeidet med å være tydelig voksne og ha en felles opptreden. Assistenten og lærer burde hatt tid til å prate sammen om grensesetting og målsettinger for å få en konstruktiv dialog, men det meste fungerer bra i dag.

En avdelingsleder ved Salhus forteller at skolen har hatt §9A-saker og laget aktivitetsplaner. Det er utarbeidet maler for aktivitetsplaner som brukes. Erfaringene er at det meldes fra om ulike forhold fra elever, foreldre og lærere. Avdelingsleder for småtrinnet forteller at §9A ikke er like aktuelt i småtrinnet, men de har laget en aktivitetsplan som fungerer som en beredskapsplan. Avdelingsleder forteller at de har blitt flinkere til å dokumentere fordi man har erfart at det er viktig fra tidligere saker. Skolen har hatt tilsyn fra Fylkesmannen på psykososialt miljø i 2016.

5.3.3 Samarbeid

Konstituert oppvekstsjef forteller at skolene har støtte fra PPT og BUP, men er usikker på hvor mye de er inne i skolene. Alle skolene har skolehelsetjeneste og ROP-tjeneste som er på skolene ukentlig. PPT deltar i skolenes R-team.

Ved Nordhus forteller sosiallærer at de i noen saker har samarbeid med BUP, PPT og barnevernet. I slike saker har sosiallærer en sentral rolle, men ingen av sakene er §9A-saker.

Avdelingsleder ved Salhus opplever det er at godt samarbeid med støttetjenestene, PPT, skolehelsetjeneste og ROP. En avdelingsleder erfarer at håndtering av taushetsplikt og opplysningsplikt blir personavhengig. Avdelingsleder forteller at de hadde ønsket at man kunne snakke fritt med samtykke fra hjemmet. Taushetsplikten kan være et hinder for å legge til rette på skolen. Erfaringene er at barnevernet er mer villig til å dele enn helsesøster.

Hilstad skole har helsesøster som kjenner skolen godt og har vært stabil over flere år. Helsesøster er tilstede ved skolen jevnlig og er tilgjengelig for elevene. Det er jevnlig møter med PPT og da samarbeides det hovedsakelig om enkeltsaker. ROP-tjenesten er ved skolen en gang i uka og rektor gir vedkommende bestillinger om hva som er nødvendig å følge opp.

Lærer ved Hilstad mener skolen og lærerne har et godt samarbeid med støttetjenestene, skolehelsetjenesten og PPT i det daglige arbeidet.

Rektor ved BBU forteller at skolen har bistand fra skolehelsesøster, sosiallærer, rådgiver, ROP-tjenesten, PPT og BUP. Politiet kan også være samarbeidspart i enkeltsaker og forebyggende arbeid. Skolen har en ungdoms-los som kan bistå enkeltelever. Skolen har et godt samarbeid med PPT og samarbeidet med barnevernet har bedret seg

5.4 Vurdering

5.4.1 Rutiner for systematisk arbeid

Skolene skal ha rutiner for å arbeide systematisk med skolemiljøet.

I Brønnøy kommune har skoleeier bidratt til en oppdatering av forskriften om elevenes skolemiljø. I denne forskriften finnes både informasjon om regelverket, prosedyrer og maler. Forskriften er oppdatert med de lovendringene som kom i opplæringsloven i 2017. Det er revisors oppfatning at denne forskriften ikke er veldig godt kjent på skolene.

Revisor oppfatter at det arbeides systematisk med elevenes skolemiljø, men at rutinene er implementert i varierende grad på skolene. Skolene har planer for trivselstiltak, overvåking og oppfølging. Eksempelvis er skolemiljøet en del av det som etterspørres i trivselsundersøkelsene som skolene har ulike opplegg for. I tillegg er skolemiljøet tema i elevsamtaler, hvor det også finnes maler for elevsamtalene.

5.4.2 Systematisk forebygging og oppfølging

Skolene skal systematisk forebygge og følge opp det psykososiale miljøet ved skolene.

Revisor finner at skolene har hatt §9A-saker som de har arbeidet med. Ikke alle kjenner rutinene og det støttematerialet som ligger i den kommunale forskriften om elevenes skolemiljø. Det er positivt at skolene lager aktivitetsplaner på eget initiativ. Det rapporteres om god læring i de sakene som skolene har og betydningen av dokumentasjon blir framhevet. Det arbeides med trivselstiltak og overvåking av skolemiljøet som eksempler på forebygging.

Revisor vurderer at skolene jobber for å følge med på skolemiljøet, lager aktivitetsplaner og dokumenterer, men at rutinene som ligger i den kommunale forskrifter ikke er godt nok kjent.

5.4.3 Samarbeid

Skolen skal samarbeide med andre for å forebygge problemer i det psykososiale skolemiljøet.

Skolene i Brønnøy har et godt samarbeid med støttetjenestene PPT, skolehelsetjenesten og ROP-tjenesten. Samarbeidsaktørene bidrar hovedsakelig i enkeltsaker og lite i det forebyggende arbeidet. I tillegg oppgir et par av skolene at de har los-tjeneste, sosiallærer og rådgiver ved skolen som er viktige støttespillere i arbeidet med skolemiljøet.

Revisor vurderer at skolene har flere samarbeidsaktører å støtte seg til i arbeidet med elevenes psykososiale miljø.

6 HØRING

En foreløpig rapport ble sendt på høring til rådmannen i Brønnøy kommune 10.04.2019. Revisjon Midt-Norge SA mottok svar fra revisjonens kontaktperson i prosjektet, konstituert oppvekstsjef 24.04.19. Svaret fra konstituert oppvekstsjef er vedlagt rapporten (vedlegg 2). Høringssvaret har ikke medført endringer i rapporten. Revisor påpeker at ifølge forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv § 8 andre ledd, er det administrasjonssjefen som gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forhold som framgår av rapporten. Revisor har ikke mottatt svar fra rådmannen.

7 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

7.1 Konklusjon

Revisor har konkludert i forhold til de fire problemstillingene som er belyst i forvaltningsrevisjonen.

1. Har Brønnøy kommune system for forbedringsarbeid innen opplæringsområdet, herunder oppfølging av resultat fra nasjonale prøver, eksamensresultater, grunnskolepoeng og elevundersøkelsen?

Brønnøy kommune har et system for forbedringsarbeid gjennom et årshjul for oppfølging av eksamensresultater, nasjonale prøver og elevundersøkelsen med påfølgende resultatsamtale mellom rektorer og skoleeier, og rapportering til politikerne i form av årlige tilstandsrapporter. Årshjulet nevner ikke spesifikt grunnskolepoeng, men det inngår i resultatsamtaler og tilstandsrapport. Nasjonale prøver og elevundersøkelsen gjennomføres, men det er et forbedringspotensial i oppfølgingen av resultatene, spesielt resultatene av de nasjonale prøvene.

2. Ivaretar Brønnøy kommune bestemmelsen om tidlig innsats i 1.-4. trinn?

Brønnøy kommune arbeider med tidlig innsats, men skolene ser ut til å ha ulike forutsetninger for å følge opp elever som trenger en ekstra innsats for å følge med i progresjonen på de grunnleggende ferdighetene. Dette selv om skolene er innenfor kravet til lærertetthet, fordi det også handler om å ha rom nok og muligheter for fleksibel organisering for å hjelpe elevene. Når tidlig innsatsressursen er knyttet til enkeltlærere, ser det ut til å være enklere å gjennomføre tiltak, selv om de ikke har kapasitet til å dekke hele behovet. Skolene gjør både obligatoriske og frivillige kartlegginger, men oppfølgingen er ikke satt godt nok i system.

Skolene har arbeidet godt med lesing og skriving, men flere mener at de henger etter på matematikk. Bruken av nettbrett har endret det pedagogiske opplegget.

3. Ivaretar Brønnøy kommune føringer for vurderingsarbeid?

Skolene i Brønnøy gjennomfører en muntlig og en skriftlig halvårsvurdering som er satt i system med først en elevsamtale og så en foreldresamtale. Det gis daglige undervisningsvurderinger i klasserommene og mange lærere knytter undervisningsvurderingene opp mot læringsmål. Det gis framovermeldinger både i forbindelse med undervisningsvurdering og halvårsvurdering. Forståelsen av elevenes involvering i egen læring er utviklet i varierende grad.

4. Arbeider Brønnøy kommune systematisk med oppfølging av elevenes psykososiale skolemiljø, jf. opplæringsloven §9A?

Gjennom lokal forskrift om elevenes skolemiljø har kommunen og skolene en rutine for systematisk oppfølging, men rutinen er i varierende grad kjent i skolene. Skolene arbeider med §9A-saker og følger opp med aktivitetsplaner, men det ligger et forbedringspotensial i et mer systematisk forebyggende og oppfølgende arbeid.

7.2 Anbefalinger

Rådmannen anbefales å vurdere og:

- Arbeide for mer systematisk oppfølging av kartleggingene som gjennomføres, inkludert oppfølgingen av nasjonale prøver
- Sette inn tiltak for å bekjentgjøre kommunes rutiner for både ledelsen og ansatte på skolene
- Bidra til at skolene i fellesskap kan lage eksempelmaler på elev- og foreldresamtaler, som deles med alle lærere og vurdere å etablere et forum for videre utvikling av dem

KILDER

Brønnøy kommune, Forskrift om ordensreglement

Brønnøy kommune, Lokal vurderingsforskrift

Brønnøy kommune, Lokal forskrift for skoletilhørighet

Brønnøy kommune, Kommunal forskrift for elevenes skolemiljø. Kapittel 9a i Opplæringsloven

Brønnøy kommune, Tilstandsrapport for grunnskolen 2016

Brønnøy kommune, Tilstandsrapport for grunnskolen 2017

Brønnøy kommune, Tilstandsrapport for grunnskolen 2018

Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv FOR-2004-06-15-904

Forskrift til opplæringslova FOR-2006-06-23-724

Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) LOV-1967-02-10

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringsloven) LOV-1998-07-17-61

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) LOV-1992-09-25-107

St.meld.nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skole

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner (§7) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

- Opplæringsloven (Kunnskapsdepartementet 1998)
- Forskrift til opplæringsloven (Kunnskapsdepartementet 2006)

Revisjonskriterier – systematisk forbedringsarbeid

Forskrift til Opplæringsloven:

§ 2-1.Skolebasert vurdering

Skolen skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Elevane skal involverast i denne vurderinga. Skoleeigaren har ansvar for å sjå til at vurderinga blir gjennomført etter føresetnadene.

§ 2-2.Rapportering frå kommunen og fylkeskommunen

Skoleeigaren skal medverke til å etablere administrative system og å innhente statistiske og andre opplysningar som trengst for å vurdere tilstanden og utviklinga innanfor opplæringa.

§ 2-3.Nasjonale undersøkingar om læringsmiljøet for elevane

Skoleeigaren skal sørge for at nasjonale undersøkingar om motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedverknad, elevdemokrati og det fysiske miljøet blir gjennomførte og følgde opp lokalt.

§ 2-4.Prøver, utvalsprøver og andre undersøkingar

Elevar skal delta i prøver, utvalsprøver og andre undersøkingar fastsette av departementet. Skoleeigaren skal sørge for at dette blir gjennomført.

For elevar som får spesialundervisning etter kapittel 5 i opplæringslova, og når det dessutan er klart at prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven, kan skolen gjere vedtak om å frita eleven frå å delta i prøvene. Det same gjeld elevar som har enkeltvedtak om særskild språkopplæring etter opplæringslova § 2-8 eller § 3-12, og elevar ved internasjonale eller utanlandske skolar som mottar opplæring etter læreplanen i grunnleggjande norsk for språklege minoritetar eller annan jamgod plan. Eleven sjølv eller foreldra kan likevel bestemme at eleven skal ta prøvene.

Elevar skal delta i ferdigheitsprøva i symjing slik denne er fastsett av departementet. Skoleeigaren skal sørge for at dette blir gjennomført. Skolen kan gjere vedtak om å frita ein elev frå å delta i heile eller delar av prøva dersom det ikkje er mogleg å leggje prøva til rette for eleven. Slik tilrettelegging kan ikkje vere så omfattande at eleven ikkje blir prøvd i kompetansemåla som ligg til grunn for ferdigheitsprøva.

Internasjonale skolar og utanlandske skolar kan etter søknad til Utdanningsdirektoratet få fritak dersom det verkar openbert urimeleg at elevane skal delta i prøvene.

Departementet fastsett nærmare retningslinjer for gjennomføringa av prøvene.

Opplæringsloven

§ 13-10. Ansvarsomfang

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 har ansvaret for at krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte, under dette å stille til disposisjon dei ressursane som er nødvendige for at krava skal kunne oppfyllest.

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte. Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for å følge opp resultatane frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-4. Som ein del av oppfølgingsansvaret skal det utarbeidast ein årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Den årlege rapporten skal drøftast av skoleeigar dvs. kommunestyret, fylkestinget og den øvste leiinga ved dei private grunnskolane.

Vi ser at det er et krav til at skolen jevnlig skal vurdere måloppnåelse ift læreplanverket (§2-1). Hensikten bak forskriftsfesting av skolebasert vurdering er å øke måloppnåelsen, altså sikre en utvikling/forbedring av arbeidet i skolen i tråd med læreplanverket. Fundamentet for å forskriftsfeste dette kravet er «kvalitetssirkelen», altså at stegene i kvalitetsutvikling handler om planlegging – gjennomføring – evaluering – korrigerings.

For å kunne evaluere gjennomførte tiltak, så kreves ikke bare planer, men også informasjon/kunnskap om utviklingen. Altså informasjon om status før tiltak, og informasjon om status etter tiltak. Dette må samles i den hensikt å sikre at skolene har tilstrekkelig informasjon på viktige områder i opplæringen for å kunne vurdere utvikling og justering av tiltak. Foruten å ha tilgang til karakterer og grunnskolepoeng, så har man derfor forskriftsfestet gjennomføring av ulike undersøkelser. Kartleggingsprøver er obligatorisk å gjennomføre (1., 2. og 3.trinn i lesing, 2.trinn i regning), mens nasjonale prøver er obligatorisk å gjennomføre på 5., 8. og 9.trinn (lesing, regning, engelsk). I tillegg har man elevundersøkelsen som kartlegger læring og trivsel i skolen, og som er obligatorisk å gjennomføre på sjuende og tiende trinn.

Det er et krav at skolene skal innhente og vurdere denne informasjonen, og at det iverksettes tiltak på de områder der måloppnåelsen er svak. Det er også et krav (§2-1) om at elevene skal involveres i vurderingene. Det er skoleeiers (kommunestyrets) ansvar å påse at den skolebaserte vurderingen blir gjennomført i tråd med disse forutsetningene.

I Opplæringslovens §13-10 andre ledd vises det til at kommunen skal ha et system for å vurdere om krav i lov og forskrift er oppfylt, og at en del av dette opplæringsansvaret innebærer at skoleeier årlig skal behandle en tilstandsrapport fra grunnskoleopplæringen som omhandler læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Den årlige tilstandsrapporten har som mål å bidra til større oppmerksomhet om kvaliteten på opplæringen. Rapporten er ment å være et utgangspunkt for dialog, drøfting og planlegging av arbeidet med kvalitetsutvikling i kommunene og fylkeskommunene.

Gitt ovenstående, så er det viktig at undersøkelser gjennomføres, læringsresultater samles, at informasjonen analyseres/vurderes og at det gjøres nødvendige korrigeringer av tiltak på alle nivå (skoleeier, skole, trinn/gruppe, lærer/elev). Det er en forutsetning at disse prosessene er gjentakende over tid for å kunne drive systematisk forbedringsarbeid. Følgende vurderingskriterier legges til grunn:

- Eksamensresultater innhentes, analyseres og tiltak vurderes (skole)
- Grunnskolepoeng innhentes, analyseres og tiltak vurderes (skole)
- Nasjonale prøver gjennomføres, analyseres og tiltak vurderes (skole/trinn)
- Elevundersøkelsen gjennomføres, analyseres og tiltak vurderes (skole/trinn)
- Tilstandsrapport utarbeides og behandles av kommunestyret (skoleeier/skole)

Tidlig innsats

Det er og har vært en lang politisk og faglig debatt om lærertetthet i skolen. Før endringene i opplæringsloven i 2018, så var loven formulert slik at man skulle sikre en høyere lærertetthet på første til fjerde trinn. Dette er pr i dag avløst av en forskriftsfestet norm for forholdet mellom lærere og elever på ulike trinn.

§ 14A-1. Forholdstal mellom lærer og elever på skolenivå

På ein grunnskole skal forholdet mellom talet på lærarar og elevar i ordinær undervisning i skoleåret 2018–2019 maksimalt vere

- a) 16 elevar per lærar på 1.–4. årstrinn
- b) 21 elevar per lærar på 5.–7. årstrinn
- c) 21 elevar per lærar på 8.–10. årstrinn.

På ein grunnskole skal forholdet mellom talet på lærarar og elevar i ordinær undervisning frå 1. august 2019 maksimalt vere:

- a) 15 elevar per lærar på 1.–4. årstrinn
- b) 20 elevar per lærar på 5.–7. årstrinn
- c) 20 elevar per lærar på 8.–10. årstrinn.

Læreplanverket definerer fem grunnleggende ferdigheter: digitale ferdigheter, muntlige ferdigheter, å kunne lese, å kunne regne og å kunne skrive. Disse ferdighetene er en del av kompetansen i fag og nødvendige redskaper for læring og utvikling. De er samtidig en forutsetning for at elevene skal kunne vise sin kompetanse. Ferdighetene har også betydning for elevenes utvikling av identitet og sosiale relasjoner, og for å kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Utviklingen av de grunnleggende ferdighetene er viktige gjennom hele opplæringsløpet.

På bakgrunn av dette er det en forventning om at skolene har en felles bevissthet rundt viktigheten i utviklingen av ferdigheter i lesing, skriving og regning. Det er en forventning om at lærerne arbeider med denne utviklingen i alle fag der det er relevant. Videre er det en oppgave for lærerne å avdekke hvilke elever som strever med utviklingen av disse ferdighetene og intensivere opplæringen overfor disse (jfr Opplæringsloven §1-4 og forskriftens §2-4).

§ 1-4. Tidleg innsats på 1. til 4. trinn

På 1. til 4. årstrinn skal skolen sørge for at elevar som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller rekning, raskt får eigna intensiv opplæring slik at forventa progresjon blir nådd. Om omsynet til eleven sitt beste talar for det, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.

§ 2-4. Prøver, utvalsprøver og andre undersøkingar

Elevar skal delta i prøver, utvalsprøver og andre undersøkingar fastsette av departementet. Skoleeigaren skal sørge for at dette blir gjennomført.

Utdanningsdirektoratets kartleggingsprøver er obligatorisk å gjennomføre på første, andre og tredje trinn i lesing og andre trinn i regning. Dette for å sikre at alle skoler på et tidlig tidspunkt fanger opp elever som strever med ferdighetsutviklingen. Følgende vurderingskriterier legges til grunn:

- lærertetthet
- grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving, regning
- obligatoriske kartleggingsprøver gjennomføres, analyseres og tiltak vurderes, eks intensivopplæring

Vurderingsarbeid

Opplæringsloven § 2-3 om innhold og vurdering i grunnskoleopplæringen viser til at departementet gir forskrift om vurdering. I forskrift til opplæringsloven vies kapittel tre til regulering av vurderingsarbeid. Foruten å fastsette retten til vurdering og formålet med vurdering, så utledes følgende om undervisvurdering og halvårsvurdering.

§ 3-11.Undervegsvurdering

Undervegsvurdering i fag skal brukast som ein reiskap i læreprosessen, som grunnlag for tilpassa opplæring og bidra til at eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten aukar kompetansen sin i fag. Undervegsvurderinga i fag, i orden og i åtferd skal givast løpande og systematisk og kan vere både munnleg og skriftleg.

Undervegsvurderinga skal innehalde informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten og gi rettleiing om korleis ho eller han kan utvikle kompetansen sin i faget.

Eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten har minst éin gong kvart halvår rett til ein samtale med kontaktlæraren eller instruktøren om utviklinga si i forhold til kompetansemåla i faga. Samtalen kan gjennomførast i samband med halvårsvurderinga utan karakter, jf. § 3-13 og i samband med samtalen med foreldra etter § 20-3 og § 20-4.

Læraren skal i undervegsvurderinga vurdere om eleven har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, jf. opplæringslova § 5-1 og § 5-4.

Lærekandidatar og elevar med individuell opplæringsplan skal både ha undervegsvurdering og rettleiing i samsvar med den opplæringsplanen som er utarbeidd for dei, jf. opplæringslova § 5-5 første ledd.

§ 3-13.Halvårsvurdering i fag for elevar

Halvårsvurdering i fag er ein del av undervegsvurderinga og skal syne kompetansen til eleven opp mot kompetansemåla i læreplanen for faget. Ho skal også gi rettleiing om korleis eleven kan auke kompetansen sin i faget.

Det skal givast skriftleg og/eller munnleg halvårsvurdering utan karakter gjennom heile grunnopplæringa.

Frå 8. årstrinnet skal eleven i tillegg ha halvårsvurdering med karakter. Halvårsvurderinga med karakter skal gi uttrykk for den kompetansen eleven har nådd ut frå det som er forventa på tidspunktet for vurderinga. Halvårsvurdering med karakter skal givast skriftleg.

Halvårsvurderinga skal frå 8. årstrinnet gjennomførast midt i opplæringsperioden på kvart årstrinn, og ved slutten av opplæringsåret for fag som ikkje blir avslutta, jf. læreplanverket.

Rektor har ansvaret for at faglæraren gjennomfører halvårsvurdering med og utan karakter. Dersom rektor er i tvil om reglane for halvårsvurdering er følgde, kan rektor be om ny fagleg vurdering før karakterane blir fastsette.

Med bakgrunn i ovenstående er det en forventning om at lærerne i skolen gir løpende tilbakemelding til den enkelte eleven om status i fag og veileder i hvordan eleven kan øke kompetansen i faget.

Halvårsvurderingen skal vise kompetansen til den enkelte eleven sammenlignet med kompetansemålene i faget. Halvårsvurderingen kan gis muntlig og skriftlig. I forbindelse med vurderingen skal det gjennomføres en samtale med eleven. Den kan gjennomføres sammen med kontaktsamtalen. Følgende revisjonskriterier legges til grunn:

- Underveisvurdering skal skje løpende og systematisk
- Halvårsvurdering skal gis skriftlig og/eller muntlig
- Vurderingsarbeidet skal inneholde framovermelding
- Elevene skal involveres i vurderingsarbeidet

Elevenes psykososiale miljø

Opplæringslovens §9A trådte i kraft høsten 2017 og skjerpet kravene til elevenes psykososiale skolemiljø.

§ 9 A-2. Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9 A-3. Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

§9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørge for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse
- b) kva tiltak skolen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast.

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.

§ 5-6. *Pedagogisk-psykologisk teneste*

Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste. Den pedagogisk-psykologiske tenesta i ein kommune kan organiserast i samarbeid med andre kommunar eller med fylkeskommunen.

Tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal sørge for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering der lova krev det. Departementet kan gi forskrifter om dei andre oppgåvene til tenesta

§9A-3 i opplæringsloven stiller krav om et kontinuerlig og systematisk arbeid for å sikre helse, miljø og trygghet for elevene slik at kravene til et godt skolemiljø oppfylles. I den sammenheng blir det viktig at det finnes rutiner for dette arbeidet og at det følges opp i praksis. §5-6 peker på PP-tjenesten sin rolle i å hjelpe skolene med å leggje til rette for elever med særlege behov. I forhold til skolemiljøet er det også andre offentlige instanser slik som skolehelsetjeneste, barnevern og BUP som kan ha en viktig rolle. Følgende revisjonskriterier legges til grunn for vurderingene:

- Skolen skal ha rutiner for å arbeide systematisk med elevenes psykososiale miljø
- Systematiske forebygging og oppfølging av det psykososiale miljøet
- Samarbeid mellom tjenester for å forebygge problemer i det psykososiale skolemiljøet

VEDLEGG 2 – HØRINGSSVAR

Kjartan Paulsen <kjartan.paulsen@brønnøy.kommune.no>

SV: Høringsrapport

 Du svarte på meldingen 25.04.2019 15:44.

Hei.

Har lest gjennom den og har ingen kommentarer. Ser grundig og rett ut.

Takk skal dere ha.

Kjartan

Revisjon

Postadresse: Postboks 2565, 7735 STEINKJER

Hovedkontor: Fylkets Hus, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no